

L.İ. BREJNEV

ANILAR

TKP YAYINLARI

L.İ. BREJNEV

ANILAR

TÜSTAV

TKP YAYINLARI

İÇİNDEKİLER

Sayfa

SBKP MK, SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu ve SSCB Bakanlar Kurulu'nun 11.11.1982 günlü Çağrısı.....	IV
SBKP MK, SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu ve SSCB Bakanlar Kurulu'nun 11.11.1982 günlü Bildirisi.....	VII
TKP MK Genel Sekreteri İ.Bilen Yoldaşın SBKP MK'ne 11.11.1982 günlü mesajı	XII
Anılar	1

BASIM TARİHİ: Kasım 1982

ÖNSÖZ

L.İ.Brejnev yoldaşı 10 Kasım 1982 günü yitirdik. Onu tüm ilerici insanlık, büyük bir devrimci, ilkesel ve yılmaz bir barış ve komünizm savaşçısı, çağımızın büyük bir devlet ve politika adamı olarak tanımıştı.

Brejnev yoldaşın son edebi yapıtı olan "Anılar", 1981 yılında yayınlandı. Bu küçük kitapçıkta Brejnev yoldaş, Ekim devrimi öncesi, sosyalizm kuruculuğu yıllarını kendi yaşam öyküsü çevresinde usta ve canlı bir dille bize aktarıyor. Brejnev yoldaş, nasıl, hangi deney ve sınavlardan geçerek, SBKP'nin Sovyet devletinin en üst kumanda köprüsüne geldi? Büyük bir komünist, bir devlet adamı Sovyet toplumunda nasıl yetkinleşir? Okuyucu "Anılar"da tüm bunları görüyor.

Türkçemize daha önce çevrilen "Ham Toprak", "Küçük Toprak", "Yeniden Doğuş" yapıtlarıyla birlikte, "Anılar", Sovyet toplumunun tarihsel gelişmesinin yetkin bir anlatımı, Sovyet komünistlerinin özverili savaşımalarının canlı bir belgesidir. Brejnev yoldaşın zengin deneyleri Leninci çalışma tarzı, yığınlarla bağlanma, parti içi yaşam, öne çıkan görevleri çözümlemedeki yaklaşım konularında her komüniste, devrimciye yol gösteriyor.

SBKP MK, SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu ve SSCB Bakanlar Kurulu, 11 Kasım 1982 günlü Çağrı ve Bildirisinde L.İ.Brejnev yoldaşın çalışmalarını değerlendirdiler. TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın SBKP MK'ne başsağlığı mesajı, Türkiye işçi sınıfının emekçi halkının Brejnev yoldaşın savaşımına biçtiği büyük değeri dile getirdi. Bu tarihsel belgeleri bu kitapçığa ekliyoruz. Türkiye komünistleri Brejnev yoldaşın anısını yüce ortak dava uğrunda çaba ve özverilerini daha da artırarak canlı tutacaktır.

SBKP MK, SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu ve SSCB Bakanlar Kurulu'nun 11.11.1982 günlü çağrısı

SBKP, tüm Sovyet insanları büyük bir kayıba uğradılar. Lenin'in yüce davasının sürdürücüsü, ateşli yurtsever, büyük devrimci, barış ve komünizm savaşçısı, çağımızın büyük politika ve devlet adamı Leonid İliç Brejnev yaşama gözlerini yumdu.

Leonid İliç Brejnev'in tüm çalışmaları, kişisel yazgısı, Sovyet ülkesinin tarihinin en önemli aşamalarıyla sınıksız bağlıdır. Kollektifleştirme ve endüstrileştirme, Büyük Anayurt Savaşı, savaş sonrası ekonomiyi yeniden canlandırma, ham toprakların kazanılması ve uzay araştırmalarını örgütlemeye, tüm bunlar işçi sınıfının büyük evladı L.İ. Brejnev'in biyografisinin öneli sayfalarıdır.

L.İ. Brejnev, Partinin verdiği her görevi, bulunduğu her yerde yerine getirdi, Partinin yüce ülkeleri uğrunda özveriyle, ona özgü enerji, kararlılık, yiğitlik ve ilkesellikle savaştı. Sovyet insanları, tüm dünyadaki dostlarımız, Leninci parti ve devlet yaşamı normlarının ardıcıl uygulamasını, sosyalist demokrasinin yetkinleştirilmesini haklı olarak L.İ. Brejnev'in adıyla, onun SBKP MK Genel Sekreterliği ve Sovyetler Birliği Yüksek Sovyet Prezidyumu Başkanlığı göreviyle bağlıyorlar. O, Parti'nin Leninci kurmaylığının, Merkez Komitesi'nin, MK Politbürosu'nun çalışmalarını ustaca yönetiyordu. Birlik içinde, kolektif çalışmanın bilinçli örgütlenmesinin bir örneğini verdi. O'nun, gelişmiş sosyalizm aşamasında partinin ekonomik, sosyal-politik stratejisinin hazırlanması ve uygulanmasında, bu stratejinin halkın genlik düzeyinin sürekli yükseltilmesi doğrultusunda belirlenmesi ve gerçekleştirilmesinde ülkemizin ekonomik ve savunma gücünün daha da artırılmasında olağanüstü büyük rolü vardır.

L.İ. Brejnev'in, Partimizin uluslararası politikasının: Barış ve barış içinde yanyana yaşama, yumuşama ve silahsızlanma, emperyalizmin saldırgan planlarına kesin karşı koyma, nükleer yıkımı önleme politikasının saptanması ve uygulanmasındaki hizmetleri kalıcıdır. Onun dünya sosyalist ülkeler topluluğunun güçlenmesine, uluslararası komünist hareketinin gelişmesine katkısı çok büyüktür. Yüreği çarptığı süreçte L.İ. Brejnev, düşünce ve eylemleriyle tüm emekçi insanların çıkarlarına hizmet etmiştir. O, emekçi yığınlarla sıkı, kopmaz bağlarla bağlıydı. O, komünistlerin, yeryüzünün tüm anakaralarındaki yüz milyonlarca insanın bilincinde Leninci ilkeselliğin, ardıcıl enternasyonalizmin, devrimci iyimserliğin ve hümanizmin simgesi olarak kalacaktır.

Kaybımız büyüktür. Acımız derindir. Bu acılı anda, Sovyetler Birliği'nin tüm komünistleri, tüm emekçileri, SBKP'nin Leninci Merkez Komitesi, Brejnev'in olumlu etkisiyle oluşan yönetici çekirdeğinin çevresinde daha sıkı kenetleniyorlar. Halk partiye inanıyor. Onun güçlü kolektif aklına, iradesine güveniyor, onun iç ve dış politikasını

yürekten destekliyor. Sovyet insanları iyi biliyorlar ki, Lenin'in bayrağı, Ekim ayı bayrağı altında elde edilen evrensel-tarihsel kazanımlar güvenilir ellerdedir. Parti ve halkın elinde 23.-26. Parti Kongrelerinde hazırlanıp onaylanan büyük komünizm kuruculuğu programı gibi güçlü bir silah vardır. Bu program şaşmadan uygulanıyor. Parti, bundan böyle de, üretimin yoğunlaştırılması, etkinliğinin artırılması, çalışmaların niteliğinin iyileştirilmesi ve SSCB'nin Gıda Programının gerçekleştirilmesi temeli üzerinde halkın genlik düzeyinin sürekli yükselmesi için elinden gelen her şeyi yapacaktır. Parti, bundan böyle de, işçi sınıfı-kolhozcu köylüler-halk aydınları arasındaki bağlaşıklığın güçlenmesine, Sovyet toplumunun sosyal-politik birliğinin, Sovyet halkları arasındaki kardeşçe dostluğun sağlamlaşmasına, emekçilerin Marksizm-Leninizm, sosyalist proletarya enternasyonalizmi temelinde ideolojik bakımdan çelikleşmesine büyük bir özen gösterecektir.

Sovyet halkının barışı sağlama iradesi sarsılmazdır. Yarınları giden yolun ana doğrultusu, halkları büyük maddesel ve tinsel zenginliklerini boş yere harcamak zorunda bırakan savaş hazırlığı değil, barışın güçlendirilmesidir. 80'li yılların Barış Programı'nda partinin ve Sovyet devletinin tüm dış politika eylemlerinde bu soylu görüş yer almaktadır.

Biz, uluslararası durumun tüm karmaşıklığını, saldırgan emperyalist çevrelerin barış içinde yanyana yaşamayı baltalama, halklar arasında düşmanlık yaratma ve askersel çatışmalar çıkarma yeltenişlerini görüyoruz. Ama, bu, bizim barışı koruma kararlılığımızı sarsamaz. Biz, askersel serüven heveslilerinin Sovyet ülkesini hiçbir zaman gafil avlayamamaları için, potansiyel saldırganın, kendisini mutlaka ezici karşı saldırının beklediğini bilmesi için gerekli olan her şeyi yapacağız.

Sovyetler Birliği, kendi gücüne dayanarak, olağanüstü bir uyanıklık ve direşkenlik göstererek, dış politikamızın barışçıl ilke ve amaçlarına sınıksız bağlı kalarak, insanlığı nükleer savaş tehlikesinden kurtarmak için, yumuşama ve silahsızlanma için kararlılıkla savaşım verecektir. Bu savaşta kardeş sosyalist ülkeler, ulusal ve sosyal kurtuluş savaşçıları, tüm anakaralarındaki barışsever ülkeler, yeryüzünün tüm dürüst insanları bizimledir. Barış politikası tüm insanlığın yaşamsal çıkarlarına uygun düşmektedir. Bunun için de gelecek, bu politikanındır.

Sovyet halkı, partinin kişiliğinde, sınımsız kolektif yöneticisini, akıllı, usta önderi ve yöneticisini görmektedir. Partinin tüm çalışmalarının en yüce amacı ve anlamı işçi sınıfına ve emekçi halka hizmet etmektir. Parti ile halkın sarsılmaz birliği her zaman Sovyet toplumunun yenilmez gücünün kaynağı oldu ve olacaktır.

SBKP, emekçilerin güvenine çok büyük değer biçiyor. Parti yığınlarla bağlarını sürekli güçlendiriyor. Halk pratikte gördü ki, partimiz, olayların gidişi ne olursa olsun, her türlü sınavda tarihsel öz görevini

gerektiği gibi yerine getirmektedir. SBKP'nin, L.İ.Brejnev'in yönetiminde saptanan iç ve dış politikası, bundan böyle de ardıcıl ve amaca yönelik biçimde uygulanacaktır.

L.İ.Brejnev'in yaşam ve savaşımı, komünist partisine bağlılığı ve Sovyet halkına hizmeti büyük bir esin kaynağı olarak kalacaktır.

SBKP MK, SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu ve SSCB Bakanlar Kurulu komünistlerin, tüm Sovyet insanların yüksek bilinçlilik ve örgütlülük göstererek, özverili yaratıcı çalışmalarıyla, Leninci partinin yönetiminde, komünizm kuruculuğu planlarını gerçekleştireceklerine, sosyalist anayurdun daha da gelişmesini sağlayacaklarına inanıyor.

SBKP MK, SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu ve SSCB Bakanlar Kurulu'nun 11.11.1982 günlü Bildirisi

L.İ.Brejnev'in anısına

SBKP MK Genel Sekreteri, SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu Başkanı, birden fazla Sovyetler Birliği kahramanı ve sosyalist emek kahramanı ünvanını kazanmış olan L.İ.Brejnev, 10 Kasım 1982'de 76 yaşında umulmadık bir anda dünyaya gözlerini yumdu. Komünist partisinin ve Sovyet devletinin uluslararası komünist ve işçi hareketinin yetkin bir kadrosu, büyük bir teorisyen ve yetenekli bir örgütleyici aramızdan ayrıldı. Onun tüm büyük ve dopdolu yaşamı, tümüyle Oktobrun büyük davasına Lenin'in partisine, emekçi halkın çıkarlarına, ve komünizm kuruculuğunda adanmıştı.

L.İ.Brejnev, 19 Aralık 1906'da Dneprodjerjinski kentinde bir maden işçisinin çocuğu olarak doğdu. O, 15 yaşında bir cevher işleme kombinasında büyük ve şanlı bir işçi kolektifi içinde çelikleşti. 17 yaşlarında L.Brejnev Komsomol'a girdi. ve 1931'de komünist partisinin üyesi oldu.

Teknik okulu bitirdikten sonra, L.İ.Brejnev, Kursk ilinde Belorusya'da ve Ural'da tarım-toprak değerlendirme uzmanı olarak çalıştı. Burada toprağı ve köylülerin çok zor ama, insanlar için çok gerekli olan çalışmasını sevmeyi öğrendi.

Doğduğu kente dönünce L.Brejnev Metalurji Enstitüsünde öğrenime başladı. Burada o, fakültenin parti komitesi sekreteri olarak, sendika komitesi başkanı olarak ve sonunda enstitü parti sekreteri olarak sorumlu parti görevlerinde ve toplumsal görevlerde bulundu. Öğrenimini tamamladıktan sonra bir işletmede çalıştı, askerlik hizmetini Başkal bölgesinde yaptı, devlet ve parti görevlerinde çalıştı.

1939'da SBKP'nin Dnepropetrofsk bölge komitesi sekreteri seçilen L.İ.Brejnev, askersel teknik üretiminin örgütlenmesinde önemli çalışmalar yaptı.

Büyük anayutr savaşının ilk günlerinden başlayarak, L.Brejnev, savaşın orduda yer aldı. Savaşın çetin yolları onu er olarak, komünist olarak, politik görevli olarak Novorossisk'den Prag kentine kadar götürdü. Güney cephesinin politik yönetiminin başkan yardımcısı olarak ve daha sonra 18. ordu politik bölüm yöneticisi ve 4. Ukrayna cephesi politik yönetim başkanı olarak, Sovyet ordusunun Kafkasya, Karadeniz bölgesi, Kırım ve Ukrayna'daki birçok geniş operasyonlarının hazırlığına ve gerçekleşmesine katıldı. Avrupa halklarının faşist saldıncılardan kurtarılmasına katkıda bulundu. Komiser Brejnev dendi mi, akla, Sovyet askerinin "Küçük Toprak"daki eşi görülmemiş kahramanlığı gelir. Moskova'daki zafer yürüyüşünde bir yürüyüş kolunun komiseri olarak L.Brejnev cephe neferi yolunu tamam-

ladı.

1946'da L.Brejnev, Ukrayna komünist partisinin Zaporozje ve daha sonra Dnepropetrofsk bölge komitesi birinci sekreterliğine seçildi. Onun doğrudan doğruya yönetimi altında, Zaporozje, Dnepropetrofsk cevher işleme kombinası ve Nikopol gibi endüstrimizin dev işletmeleri kuruldu. Krivoyrog'da maden kuyuları açıldı.

1950'den 1952'ye kadar L.Brejnev, Moldavya KP MK birinci sekreteri görevini yaptı. O, endüstrinin gelişmesine, tarımın sosyalist dönüşümüne ve en genç Cumhuriyetlerden biri olan bu Sovyet cumhuriyetinin kültürünün yükseltilmesine büyük katkıda bulundu.

1954'te L.Brejnev, Kazakistan KP MK'nin ikinci sekreterliğine, 1955'de birinci sekreterliğine seçildi. Kendini tümüyle yeni toprak kazanmaya adanmış ve Kazakistan'da tahıl ürünü için verilen büyük savaşta en ön sıralarda yer aldı. Bu savaşın kazanılması Kazakistan'ın anayurdun en önemli tahıl ambarlarından biri haline gelmesi Brejnev'in unutulmaz hizmetidir.

19. parti kongresinde ve daha sonraki parti kongrelerinde L.Brejnev, SBKP MK üyeliğine seçildi. O, (1956-1957 yıllarında) SBKP MK Prezidyumu aday üyesi ve SBKP MK sekreteri, (1957'den 1966'ya kadar) SBKP MK Prezidyum üyesi ve 1966'dan başlayarak SBKP MK Politbüro üyesi oldu. 1958'den 1966'ya kadar SBKP MK Rusya Federasyonu bürosunun başkan yardımcılığı ve başkanlığını yaptı. (MK Prezidyumu 1966'da Politbüro adını almıştır.-Çev.)

L.Brejnev, SSCB Yüksek Sovyeti'nin 3.den 10.ya kadarki seçim dönemlerinde sayıladı. Rusya Sovyet Sosyalist Federatif Cumhuriyeti Yüksek Sovyetinin 5. den 10. ya kadarki seçim dönemlerinde, Moldavya SSC Yüksek Sovyetinin 3. seçim döneminde ve Kazakistan SSC Yüksek Sovyetinin 4. seçim döneminde bu sovyetlerin sayılayıcıydı. 1965'ten 1977'ye kadar SSCB Yüksek Sovyeti Prezidyumu üyesi, 1960'dan 1964'e kadar ve daha sonra da 1977'den başlayarak SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu başkanı oldu.

L.Brejnev SBKP MK Ekim 1964 plenumunda birinci sekreterlik görevine, 1966'da SBKP MK Genel Sekreteri görevine seçildi. SBKP'nin bundan sonraki gelişmesi ve pekişmesi onun yorulma bilmez teorik, politik ve örgütsel çalışmalarıyla ayrılmaz bir biçimde bağlıdır. Ardıcıl bir biçimde Lenin'in öğretisini ve öğüdünü izledi. Sovyet toplumunun yöneticisi ve yönlendiricisi olarak milyonların, yığınların yaratıcı çalışmasının örgütleyicisi ve esinlendiricisi olarak, Sovyet halkının politik öncüsü olarak partinin rolünü hergün daha yetkinlikle gerçekleştirmesi için yorulmaz biçimde çalıştı.

L.Brejnev, parti yaşamının ve yöneticilik ilkelerinin Leninci normlarının pekişmesi ve gelişmesi için, partinin yığın bağlarının güçlenmesi için eşsiz hizmetlerde bulundu. MK Genel Sekreteri olarak, MK'nin ve Politbürosunun tam bir görüşbirliği içinde, kolektif çalışmasını

sağladı. L.Brejnev, cumhuriyetlerin, yörelerin, illerin, kentlerin, ilçelerin parti örgütlerinin ve parti temel örgütlerinin çalışmalarının yetkinleşmesine büyük önem verdi.

L.Brejnev, ülkemizde komünizm kuruculuğu planının gerçekleştirilmesine büyük katkıda bulundu. Partinin 23., 24., 25., ve 26. kongrelerinde kabul edilen ilkesel kararlar, partinin ekonomik ve sosyal politikası, gelişmiş sosyalizmi kurma ve komünizme geçmesinin temelini oluşturdu. Sosyalist endüstriyi geliştirme ve gıda programının önemli bir parçasını oluşturduğu tarım politikası, üretimin yetkinliğini yükseltme ve onu yoğunlaştırma, toplumsal ilişkileri ve emekçilerin komünist eğitimi yetkinleştirme gibi tüm sorunların çözümü, başında L.Brejnev'in bulunduğu MK'ce yaratıcı bir biçimde işlendi.

L.Brejnev Anayasa Komisyonu başkanıydı. Onun raporu temelinde SSCB Yüksek Sovyeti tartışmalardan ve tüm halkın onayından sonra 1977'de, sosyalist demokrasinin geliştirilmesine yeni, güçlü bir atılım kazandıran SSCB Anayasasını kabul etti. Sovyet devletinin yöneticisi olarak L.Brejnev, çok yönlü ve verimli bir çalışma yürüttü. Böylesi bir çalışma halk erki organlarının saygınlığının artmasına ve onların çalışmalarının yetkinleşmesine katkıda bulundu.

Halkın yiğitçe çalışmalarıyla gelişmiş sosyalizmin güçlü maddesel-tekniğin temeli kuruldu. Bilimsel-tekniğin devrimin kazanımlarının sosyalizmin üstünlükleriyle bağlanması ekonominin tüm alanlarında ilerlemeyi sağlıyor. Parti ve devlet, halkın genliği, maddesel ve kültürel yaşam düzeyinin yükseltilmesi için büyük özen gösteriyor. L.Brejnev, bilimsel-tekniğin devrimin sorunlarına, emek verimliliğinin artırılmasına, emek niteliğinin iyileştirilmesine, Sibiry'a'da ve Uzak Doğu'da üretici güçlerin geliştirilmesine, aynı zamanda uzayın araştırılmasına büyük bir dikkatle eğildi.

L.Brejnev Marksist-Leninist öğretinin geliştirilmesine ve onun parti tarafından yaratıcılıkla uygulanmasına aralıksız dikkat gösterdi. Sarsılmaz bir Marksist-Leninist olarak o, bilimsel komünizm teorisine, gelişmiş sosyalizm öğretisinin oluşturulmasına ve giderek yetkinleştirilmesine ve geliştirilmesine önemli katkıda bulundu. Uzun yıllar SSCB Savunma Konseyi başkanı olan Brejnev, Sovyet halkının barışçıl çalışmasında güvenilir bir destek ve dünya barışının kalesi olarak Sovyetler Birliği silahlı güçleriyle hergün ilgileniyordu. Ona, Sovyetler Birliği'nin en yüksek askersel rütbesi olan, Sovyetler Birliği mareşali rütbesi verildi.

Lenin'in mirasına dayanarak, L.Brejnev, uluslararası durumu dünyada güçler oranını ve bir termo-nükleer dünya savaşının önlenmesinin somut yolunu köklü bir biçimde analiz ediyordu. Leonid Brejnev'in savaş ve barış sorunları üzerine çalışmaları, Sovyet dış politikası açısından temel önem taşıyor.

L.Brejnev, büyük bir yurtsever olarak, tam Leninci anlamda bir

enternasyonalistti. O, halkına binlerce bağ ile bağlanmıştı. O, başka halkların yazgı ve çabalarıyla her zaman yürekten ilgileniyor, onları çok iyi anlıyordu. O, sosyalizmin ilk ülkesinin olanaklarının ve erkinin barış davasına, halklar arası anlayış ve dostluk davasına, verimli karşılıklı yarar sağlayan işbirliği davasına en büyük ölçüde hizmet etmesi için çok şeyler yaptı.

Enternasyonalizm görüşlerine bağlılık, sosyalist dünya ülkelerinin kardeşçe dostluk ve işbirliğinin pekişmesi, sosyalist ülkelerin Marksist-Leninist partilerinin eşitlik ve karşılıklı saygı ve yardımlaşma temelinde savaş birliği için L.İ.Brejnev'in çabaları ve sürekli uğraşında dile geliyor.

L.İ.Brejnev, sömürgeciliğin boyunduruğundan kurtulmuş ve sosyalizme yönelmiş, sosyalizm için savaşım yolunu tutmuş olan ülkelerle, politik ve ekonomik bağımsızlığı için savaşan tüm halklarla verimli ve çok yanlı ilişkilerin pekişmesi ve gelişmesi için yorulmazcasına çalıştı.

L.İ.Brejnev'in adı, dünya komünist hareketinin, yeni, sorumlu ve karmaşık bir gelişme döneminde tüm dünyadaki kardeş komünist partilerle ilişkilerin derinleştirilmesi ve yetkinleştirilmesiyle bağlıdır. O, sınıf kardeşlerinin özverisine, kendini komünizm ülkelerine adamaya büyük değer biçiyordu.

L.İ.Brejnev, tarihe barışın yetkin savaşçısı olarak geçti. Günümüz atom çağında savaşın nasıl korkunç bir felaket tehlikesi olduğunu o çok iyi anlıyordu. Tüm dünyayı saran, coşturan, harekete geçiren görüşler, en önde gelen insanlık hakkı yaşama hakkıdır görüşü ondan kaynaklanmıştır. L.İ.Brejnev'in yönetiminde partimiz, 24. kongresinde onaylanan ve 25. ve 26. kongrelerde daha da geliştirilen bir barış programı oluşturdu ve birçok son derece önemli barış girişimlerinde bulundu. Bu, uluslararası ilişkilerde sürekli yumuşama ve işbirliği atmosferinin ayakta tutulmasına, barış içinde yan yana yaşama için saldırıganlığın ve emperyalizmin güçlerine karşı aktif bir savaşım verilmesine yardımcı oldu. Barış ve sosyalizm milyonların bilincine ayrılmaz bir bütün olarak daha da sağlam bir biçimde çakıldı.

L.İ.Brejnev'in karakteristik özellikleri yüksek partililiktir, bolşevik ilkeliliktir, alçak gönüllülüktür ve insancılıktır. O, tüm Sovyet insanların çok yakın ve bağlıydı.

SBKP'ye ve Sovyet devletine, komünizm kuruculuğunda büyük hizmetleri için, Büyük Anayurt savaşında Sovyet halkının Alman faşist saldırganlara karşı utkusuna kişisel katkıları için, Sovyetler Birliği'nin ekonomik ve savunma potansiyelinin güçlendirilmesi yolunda aktif ve verimli çalışmaları için ve barış ve halkların güvenliğine yorulma bilmez katkıları için L.İ.Brejnev dört kez Sovyetler Birliği kahramanı ve sosyalist emek kahramanı nişanıyla ödüllendirildi.

Bundan başka, o, "utku nişanı" ve 8 kez Lenin nişanıyla, 2 kez

Oktobr Devrimi nişanıyla, 2 kez Kızıl Bayrak nişanıyla, Bogdan Hemelnistski nişanıyla, Anayurt savaşı nişanıyla, Kızıl Yıldız nişanıyla ve Sovyetler Birliği onur silahı madalyalarıyla ödüllendirildi. Kendisine altın Karl Marks nişanı ve Lenin ödülü verildi.

Komünist ve işçi hareketine, ulusal kurtuluş hareketlerine ve barış savaşımına hizmetleri için L.İ.Brejnev'e, üç kez Bulgaristan Kahramanı, üç kez ADC Kahramanı, Moğolistan HC Kahramanı, Moğolistan HC Emek Kahramanı, üç kez Çekoslovakya SC Kahramanı, Küba Kahramanı, Vietnam Kahramanı ünvanları verildi. Polonya HC'nin, Macaristan HC'nin, Romanya'nın, Sosyalist Federatif Yugoslavya C'nin, KDHC'nin, Laos DHC'nin ve birçok başka devletlerin en yüksek nişanlarıyla ödüllendirildi. O, uluslararası Lenin ödülünün, Dimitrof ödülünün, "Julie Curie" altın barış madalyasının sahibiydi.

Komünistler, Sovyet insanları, yurt dışındaki dostlarımız, dünya barışına değer veren herkes SBKP'nin ve Sovyet Devletinin bu yetkin önderi ve çağımızın büyük politikacısının anısı önünde saygı ile eğiliyorlar.

**TKP MK Genel Sekreteri İ.Bilen yoldaşın
SBKP MK'ne 11.11.1982 günlü mesajı**

Değerli yoldaşlar,

SBKP MK Genel Sekreteri ve Yüksek Sovyet Prezidyumu Başkanı L.İ.Brejnev yoldaşın ölümünü büyük bir acıyla öğrendik. L.İ.Brejnev yoldaşın ölümüyle Lenin'in partisi ve ülkesi, uluslararası komünist hareketi, tüm ilerici insanlık, tüm yaşamını barış ve komünizm ülkülerinin utkusuna adanmış, en seçkin bir önder yitirdi.

L.İ.Brejnev yoldaş, Sovyetler Birliği'nde sosyalizm kuruculuğunun her aşamasında, büyük bir özveriyle aktif görevler üstlendi. Onun tüm biyografisi, sosyalizm ve komünizm kuruculuğuna Sovyet devletinin güçlendirilmesine, dünya barışının korunmasına adanmış şanlı bir yaşam tarihidir.

Türkiye komünistleri L.İ.Brejnev yoldaşı her zaman Lenin'in davasına, Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizminin ilkelerine sımsıkı bağlı, bu temelde uluslararası komünist hareketin birliği için savaştan, özverili, enerjik, kararlı ve ilkesel bir komünist önder ve teorisyen olarak tanındılar.

SBKP ve Sovyet ülkesi L.İ.Brejnev yoldaşın önderliğinde, dünya çapında barış ve toplumsal ilerlemeden yana en aktif rolü oynayan güç olarak, belirleyici etkinliğini ve büyük saygınlığını daha da artırdı. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de barış yanlısı güçler SBKP'nin dünya barışını koruma, yumuşama ve barış içinde yanyana yaşama, emperyalizmin saldırgan planlarını gemleme, nükleer yıkımı önleme politikasına büyük değer biçiyorlar. L.İ.Brejnev yoldaşın bu politikasının saptanmasına ve uygulanmasına katkıları kalıcıdır.

L.İ.Brejnev yoldaş tüm dünya emekçilerinin olduğu gibi, Türkiye emekçilerinin de büyük bir dostuydu. Onun Türk Sovyet ilişkilerinin gelişmesi için gösterdiği ardıcıl çabalara partimiz, Türkiye işçi sınıfı, emekçi halkımız büyük değer biçiyor.

Yüce Lenin'in, Büyük Oktobr'un bayrağı altında Sovyet halkının eriştiği, işçi sınıfının en büyük evladı Brejnev yoldaşın özverili katkılarıyla zenginleşen evrensel-tarihsel kazanımlar bugün güvenilir ellededir. Sovyet halkının her kazanımına kendi kazanımları gözüyle bakan Türkiye'li komünistlerin, Türkiye işçi sınıfının, SBKP'nin Leninci kurmaylığında Sovyet ülkesinin ve halkının sosyalizm ve komünizm kuruculuğunda, dünya barışını korumada yeni yeni büyük başarılar

elde edeceğine, uluslararası komünist ve işçi hareketinin gelişmesine yeni büyük katkılar yapacağına olan inancı tamdır.

L.İ.Brejnev yoldaşın ölümüyle duyduğunuz derin acıyı paylaşıyor, Sovyet komünistlerine, Sovyet halkına başsağlığı dileriz.

Türkiye komünistleri, Türkiye işçi sınıfı büyük dostu L.İ.Brejnev yoldaşın anısını her zaman canlı tutacaktır.

Komünist selamlarımızla

ANILAR

TÜSTAY

Fabrika düdüğüne bağlı yaşam

Büyük bir işçi merkezinde, bir işçi ailesinin çocuğu olarak doğduğum büyüdüğüm ve işçilikte çelikleşerek yetiştiğim için mutluyum. Daha küçük yaşta, çocukluk yıllarında bende en derin izlenim bırakan şey, fabrika sirenidir. Anımsıyorum: Henüz sabahın alaca karanlığı, babam işçi tulumunu giymiş, annem ise onu uğurlamak için kapının eşiğinde bekliyor. Fabrika sireni çalıyor ve bana öyle geliyordu ki, bu uğultu dünyanın her köşesinde duyuluyor.

Radio yoktu, işçi ailelerinde saat bulunmuyordu, fabrika kendisi işçileri işe topluyordu. İlk uyarı sireni sabah saat beşbuçukta çalıyordu. Tam saat altıda ise vardiya sireni, sonra akşam saat beşbuçukta yine uyarı sireni, altıda işbaşı sireni. Bizim Kamensk'in, yani şimdiki Dneprodzerjinsk kentinin nüfusu o zaman yirmibeş bindi. Bütün zaman kesimleri, tüm insanların yaşantısı, alışkanlıkları, töreleri, insanların emekleri, tek sözle bütün yaşam bu sirene göre düzenlenmişti.

Ben acele giyinip, ağzıma bir lokma bile atmadan babamın ardından yalınayak koşuyordum. Elimden tutup yanyana yürüdüğümüz zaman, ben etraftakilere "bakın artık ne kadar büyüdüm, fabrikaya bile gidiyorum" dercesine, gururla bakıyordum. Oysa henüz beş, yaşımdaydım. Komşu evlerden, yan sokaklardan, ara yollardan gelen işçiler bize katılıyor, işçi seli büyüdükçe büyüyordu. Hemen hepsi de rengi solmuş, yıpranmış sarı pamuklu ceket ve pantolon giyiyorlardı. Ve anımsıyorum ki, herkesle birlikte yürümek o zaman çok hoşuma gidiyordu.

Bin kişilik yığın Dnepr'a, Pazar-yeri yönünden aşağıya doğru akıyordu. Tam burada babam beni bırakıp ayrılıyor ve onun kasketi, daha yüzlerce kasket ve keçeden şapkalar arasına karışıp kayboluyordu. Ben kaldığım yerde, uzaktan mağara ağzını andıran giriş kapısının varlığını nasıl emdiğini seyreliyordum. Yedi yaşıma girdiğim zaman ben de ilk kez bu kapıdan içeriye ayağımı attım. Elimde sefertasları, babama öğle yemeği götürüyordum.

Fabrika iki vardiya çalışıyordu. Her vardiya 12 saat, ama günler olurdu (vardiya değişiminde aksaklık olursa) ki, işçiler günde 18 saat üretim yapmaya zorlanırdı. Yemekhane diye birşey yoktu, öğle paydosu verilmiyordu. İşçiler, evlerinden getirdiklerini ayakta, tezgah başında yiyorlardı. Birçoğunun yemeklerini eşleri, kızları, bacıları getiriyordu. Babam ile annemin şehir parkında veya kulüpte ya da karşılıklı ziyaretlerde değil, elbette o zamanlar böyle şeylerin olması düşünülemezdi, işte orada Dneprovsk işletmesinin haddehane kısmında tanıştıklarını sonradan öğrendim.

Babam haddecı yardımcısıydı. Isıtma fırınlarında kaynakçı olarak da Denis Morozov adında yaşlı bir işçi çalışıyordu. Onu çok iyi anımsıyorum. Çok konuşmayan, topuz gibi, dinç bir adamdı, tam bir Rus zanaatçısıydı. Enakiev'de doğmuş, önceleri Nikolop'da çalışmış, bizim fabrikaya geldiğinde kalabalık bir aileye sahipmiş. Öğle yemeğini de ona büyük kızı Nataliya getiriyormuş. İşte burada, ısıtma fırınının yanında, "280" numaralı hadde makinasının başında iki genç tanışmış, bir yıl sonra da evlenmişler. Babam 28, annem de 20 yaşındaymış.

Yakınlarım ve sülalem hakkında daha ne söyleyebilirim? İşçi aileleri bilindiği gibi, o dönemlerde soyları hakkında her hangi bir kayıt tutmuyorlardı. Babam İlya Yakovlieviç Brejnev'in 1900 yılında fabrikaya işçi olarak girdiğini biliyorum. O, buraya Kurks vilayetinin Strelets ilçesine bağlı Brejnevo köyünden gelmiş. Köyün olduğu gibi, sülalemizin adı da ya kıyı anlamına gelen "bereg" sözcüğünden ya da "korumak", "savunmak" anlamına gelen "bereç" "oberegat" sözcüklerinden geliyor. Çünkü bu deyimler köylünün toprak-anaya olan içten saygı ve özlemiyle tam bir uyum gösteriyor. Onlar toprağa büyük bir değer verirler, onu savunur, korurlar, yüzyıllar boyunca toprağı alın teri ve kanlarıyla sulayagelmislerdir. Böyleyken, gene de yüzyıllardır yoksulluğun pençesinden kurtulamamışlardır. Öyle olmasaydı, babam hiç doğduğu yerleri terk edip ekmek parası için yadellere göç edermiydi?

Bu arada, soyadı yine Brejnev olan Arkadiy amca da bizim eve taşınmış, birlikte yaşıyorduk. Ancak o babamın kardeşi değildi. Soyadı aynı olsa da sadece babamın bir hemşerisiydi. Diğerleri gibi o da ekmek parası için buralara gelmiş, babam da onu yanına almış, sonraları dökümhaneye geçmiş, teyzemle, yani annemin küçük kızkardeşi ile evlenince ailemizin yakın akrabası, benim de eniştem olmuştu. Anlaşılan birçok Rus köyünde, görüldüğü gibi bizim köyde de soyadı aynı olanlar az değilmiş.

Böylece, ben ulusal kökeni bakımından Rusum, sosyal köken bakımından çekirdekten proleterim, dededen-babadan metalurji işçisiyim.

İşte benim soyumla ilgili olarak bilinenlerin hepsi bukadardır.

İşte burada, Rusya işçi sınıfının soylu geçmişini de anımsamak, yerinde olur sanıyorum. Rusya işçi sınıfının hızlı büyümesi 19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın başlarında oluyordu ve bu olay büyük halk kitlelerinin yer değiştirmesine, milyonlarca insanın yaşamında kesin değişimlere yol açıyordu. Bu insanların yazgısı, ayrı ayrı bakıldığında belki bir raslantı gibi görülebilir, ancak onların ortak yazgısı tarihsel olarak koşullandırılmış ve denilebilir ki, ülkede başlayan teknik devrimle birlikte belirlenmiştir. Ve yakınlarımızın Ekaterinoslav'a (şimdiki Dnepropetrovsk bölgesi)ne gelmeleri ve Rusya'nın güneyine yerleşmeleri hiç te bir rastlantı sonucu olmamıştır.

Bu bölgede Donbass'ın kömürüyle Krivoroj'un demir cevheri iki mutlu komşu gibidir, demiryolu onları birbirine bağlamaktadır. Dnepr'in ana su yolu ise, üretilmiş olan metalin Bejits ve Bryansk makina yapımcılarına ulaşmasını sağlamaktadır. Bütün bunlara ek olarak bir de ucuz işgücü bulmada sınırsız olanakların varlığı sadece Rus patronları değil, aynı zamanda yabancı kapitalistleri de buralara yönleltiyordu. Dneprovsk işletmesi, örneğin Belçika, Polonya ve Fransız sermayesini birleştiriyordu. (Bizim kentte "sermaye" yerine "para yağmak" anlamına gelen "kopital" sözcüğü kullanılırdı.) İşletme çok hızlı tempolarla büyüyordu. Kamensk'in nüfusu 1887'de 2 bin iken, bu sayı 1896'da 18 bine çıkmıştı.

Bu veriler, V.İ.Lenin'in "Rusya'da kapitalizmin gelişmesi" adlı yapıtında yer almıştır. Lenin şöyle diyordu: "Önceleri yüzyıllar boyunca oluşanlar, şimdi nerdeyse bir on yıl içinde gerçekleşiyor." Ben bu klasik yapıtı daha sonraları, üniversite öğrencisi olduğum yıllarda okudum. Vladimir İlyiç'in Güney'deki metalurjinin gelişmesini büyük bir özenle ve derinliğine incelemiş olduğu dikkatimi çekti. Dünya proletaryasının yüce önderinin, tüm ülkenin toplumsal-ekonomik gelişmesini incelerken ve tüm Rusya üzerinde göz gezdirirken bizim bölgeyi, bu arada eski Kamensk köyünü de görmüş olması, onun geçmişini öğrenip bugününü bilmesi ve yarınının ne olacağını kestirmesi, beni çok etkiledi.

Geçen yüzyılın 80'li yıllarında teknik donatım bakımından Petersburg vilayetiyle Moskova, Kiev, Perm ve Vladimirs vilayetleri önde geliyorlardı. Ancak 90'lı yıllarda, eski endüstri merkezlerini geride bırakarak Ekaterinoslavsk, başkentten sonra ön sıraya çıkmıştı. Ural'da "buhar gücü miktarı" on yıl içinde ikibuçuk kat artarken, Güney'de yaklaşık altı kat artmıştı. Üstelik Ural'dakiler hâlâ odunla çalışırken, Güney'deki işletmeler geniş ölçüde taşkömürü kullanıyorlardı ve demiri artık "soğuk

haddeleme" yöntemiyle işlemiyorlardı, ilkel yöntemlerle demiri işlemeyi çoktan terketmiş bulunuyorlardı.

V.İ.Lenin şu sonucu çıkarıyor: "Ural ne kadar eskiyse ve oradaki düzene "yüzyıllar ışık tutuyor"sa, Güney de o kadar genç ve bir biçimlenme dönemi içindedir. Güney'de son on yıl içinde yükselmiş olan arı kapitalist endüstri gelenek diye, sınıf ve ulus diye, belli bir topluluğun kapaklılığı diye bir şey tanımıyor."

Yineliyorum, bütün bunları ben üniversite öğrencisi olduğum yıllarda okudum ve bunların ne anlama geldiğini kavradım. Ne ki, Lenin'in yazdıklarını ben daha çocukluk yıllarımda gördüm, yaşadım ve belledim. Çeşitli dillerde konuşmalar, çeşitli yörelerden buraya gelmiş yığın köylü yığınlarını, tezelden çatıştırılmış barakalar ve yüksek fırınların, Marten fırınlarının ve güçlü haddehanelerin kuruluşunu, tüm bunları en küçük ayrıntılarına dek anımsıyorum. O zamanlar Güney'in bu enbüyük işletmesi yerleşim merkezine tepeden bakılıyordu. O, herkes için bir çekim merkeziydi ve ben de, diğer işçi çocukları gibi, babamın ardından bir gün atölyelerden birine gireceğimi, yanan ateşle karşı karşıya geleceğimi biliyordum. Yerleşim merkezinde bunun dışında başka bir iş yapmayı kimse düşünmüyordu. Fabrika sireni kulakları çınlatırcasına uğulduyordu ve varlığını her an duyuruyordu. Biliyordum ki, bu benim de yazgımdı.

Zamanına göre işletme iyi donatılmış sayılıyordu. Ancak kısım ve atölyelerde vinç, makaralı bant, palanga diye bir şey elbet yoktu. Vagonlar kürekle boşaltılırdı, ocaklara kömür yine kürekle atılırdı. Denis amcanın çalıştığı ısıtma fırınlarına kadar demir külçeleri cılız bir at sürüklüyordu. Oradan, beyazlaşınca dek kızdırılmış olan yarım tonluk "parçalar" çelik çengellerle hadde tezgahına götürülüyor, sonra yine kol gücüyle bir kalibreden ötekine aktarılıyor ve son kafeste şeklini alan, ancak henüz çok kızgın olan haddeden geçirilmiş ince levhalar kısıkaça alınıp koşarak köreşe üzerine bırakılıyor ve levhalar burada soğutuluyordu.

Uzun boylu, iri yapılı, geniş omuzlu, önlüklü işçiler oldukları yerde, kapana kısırılmış gibi, kimildamadan ayakta duruyorlardı. Ben işçilerin büsbütün gerilmiş durumda, maşayı sallamaya hazır durduklarını görüyordum. Kızgın, fokurdayan korkunç yılan kafesinden çıkar çıkmaz onu bastırıyor, bir atılımda onu başka silindirlere aktarıyorlardı. Bunu yapan insan bana efsanevi pehlivan, bir dev gibi geliyordu. Bu kişi ise benim babamdı.

Babam beni görünce ya Arkadiy amcaya, ya komşumuz luka'yı, ya da her hangi başka bir işçiyi kendisiyle yer değiştirmesi için çağırıyor, hafif tertip elini yüzünü yıkıyor, dışarıya çıkıyor, güneş altında gözlerini yarı kapıyarak kuru çimenler üzerine oturuyordu. Hiç konuşmadan yemeğini

yıyordu. Bazen nasırlı, pürüzlü elleriyle başımı okşuyor, evde olup bitenleri, annemi soruyordu. Öğle yemeğini yedikten sonra bana, "hadi git oyna" diyordu. Ve ben onu ne denli zor iş beklediğinin farkında olmaksızın arkadaşlarımla birlikte fabrikanın bittiği yerlere, tüten bacalara doğru koşuyordum.

Fabrikanın arkası çalılıktı. Biz bu çalılıktan geçerek Dinyepir nehrine kadar varıyorduk. Burada kıyı yüksek ve sarptı. Buradan aşağılara bakıyorduk ve önümüzde engin uzaklıklar açılıyordu. Aşağıda mavi su, yeşil çalılarla kaplı bir adacık vardı. Daha ötelere doğru her şey, su, çimen, nehrin karşı kıyısında bulunan ve bizim o zamanlar dünyanın öbür ucu saydığımız Nikolaevka ve Kirilovka köyleri masmavi görünüyordu.

Çocukluk çocukluktur. Burada Dinyepir boyunda her şey bizi sevindiriyordu. Bu uçurum gibi yerlerden koşma aşağıya iniyor, nehirde yıkanıyor, adaya kadar yüzüyorduk. Yalnız ilkyazın bunu yapmıyorduk. Nehrin taşıdığı sıralarda su adadaki çalıları büsbütün örtüyordu, karşı kıyı zor görünüyordu. Şimdi, Gogol'un "Bir kuşun Dinyepir nehri ortasına kadar uçabildiğine az rastlanır" dediğini anımsıyorum ve onda bu nehirle ilgili anının çocukluktan kaldığını sanıyorum.

Çocukluk yıllarıyla ilgili anılar her zaman güzeldir. Ama anılarını yazanların çoğu kez düştükleri bir hataya düşmemek gerek. Onlar geçmiş, o zamanlar kendileri de genç oldukları için, gül pembe gösteriyorlar.

Ailemiz, (Nijnaya koloniya) Aşağı koloni adındaki işçi semtinin Aksekov sokağında oturuyordu. Ben, 19 Aralık 1906'da burada dünyaya gelmişim. Kardeşim Yakov ile kızkardeşim Vera da aynı odada gözlerini dünyaya açtılar.

Burada yaşayan insanların tinsel gereksinimleri Kamenskoe'de bulunan iki ortodoks kilisesi, katolik kilisesi, lüteryan kilisesi ve yahudi sinagogu tarafından karşılanıyordu. Diğer "kültür ocak"ları doğrudan fabrika kapısından başlıyordu: Strigulin meyhanesi, Smirnov meyhanesi ve daha sayısızca meyhane ve küçük özel şarapçı dükkanları.

Ama kentin güney-batısında, (Verhnaya koloniya) Yukarı koloni'de bir başka dünya vardı: fabrika yönetiminin iki katlı geniş, konforlu evleri burada bulunuyordu, hatta uzun ve kısa, yuvarlak ve çok köşeli fabrika bacalarından çıkan dumanlar bile onların tarafına gitmiyor, hemen hemen her zaman işçi semtine geliyordu. Daha sonra anladım ki, bu binalar kurulurken Dinyepir boylarındaki rüzgar gülü hesaba katılmış Bu nedenle çocukluk yıllarımın gökyüzü dumanlı, evlerimizin üzeri de kalın is tabakasıyla kaplıydı.

İşçilerin "Verhnaya koloniya" bölgesine girmeleri yasaktı. Akşamları

burada elektrik lambaları yanıyor, bay ve bayanların içinde kurula kurula indikleri lâstik tekerlekli at arabaları burada duruyordu. Sanki bunlar başka cinsten insanlar, tok, iyi bakımlı, kibirli insanlardı. Özel şapkası başında, kadife yakalı paltosu sırtında mühendis işçiyi hiç bir zaman elini vermezdi. İşçi ise onun veya ustabaşının karşısına çıkarken şapkasını indirmek zorundaydı. Biz, işçi çocukları yalnızca uzaktan, kent parkının demir parmaklıkları arasından, bandonun sesleri altında aylak aylak dolaşan bu "temiz topluluğu" seyrediyorduk.

İnsanın bugünü iyi anlayıp değerlendirmesi için, geçmişin gerçek yüzünü görmesi gerekir.

Semtimizde dağıtılan bir bolşevik bildirisinde şöyle deniyordu: "Kamenskoe fabrikasındaki çok ağır çalışma koşullarına başka bir yerde rastlamak belki olanaksızdır. Bütün yıl boyunca hiç tatil yapmadan, günde 12 saat, çokçası da 18 saat, kahvaltı ve öğlen yemeği için paydos bile verilmeden çalışmak başka nerede görülmüştür? İşçilerden fabrika binalarının onarımı, makina ve çalışma aygıtlarının tamiri için kesinti yapmak başka nerede görülmüştür? Açıktır ki, bu kan emicileri emeğimizden elde ettikleri vurgunları az buluyor ve her fırsatta bizi hiç nedensiz cezalıyorlar... Gece gündüz çalışıyoruz, pislik içinde yaşıyoruz, patronların kasaları doluyor, bizim miğdelerimiz ise bomboş."

Rusya'nın güneyinde işçilerin devrimci tarihi biliniyor. Anımsayalım. Bu yörede ilk sosyal-demokrat gruplar daha 1885'te ortaya çıkmıştı. İ.H.Lalayans, V.P.Nogin, V.A.Şelgunov, M.G.Tsakaya, R.S.Zemlyaçka, V.V.Vorovski, P.N.Lepeşinski, G.K.Ordjonokidse gibi V.İ.Lenin'in öğrenci ve savaş arkadaşları onun göreviyle bu yörede, değişik yıllarda aktif bir çalışma yürüttüler. Burada, bilinçli devrimci savaşım yoluna koyulan ve ilk işçi kuşağından olan üç bolşevik için özellikle anlatmak istiyorum.

Ekaterinoslavsk'daki "işçi sınıfının kurtuluşu için savaş birliği"ni İvan Vasilyeviç Babuşkin 1897'de kurmuştu. Bilindiği gibi, V.İ.Lenin ona partinin gururu ve halk kahramanı diyordu. Lenin şöyle yazıyordu: "Onun gibi insanlar olmasaydı, Rusya halkı daima köle ve uşak halk olarak kalırdı. Onun gibi insanlarla Rusya halkı her türlü sömürüye son vererek tam kurtuluşa ulaştı."

Grigori İvanoviç Petrovski, Babuşkin'in örgütlediği dernekte devrimci harekete katıldı. Daha sonra partimizin ünlü yöneticilerinden biri duruma gelen bu devrimci işçinin adı, onun frezeci olarak çalıştığı fabrikaya verildi. Ayrıca Ekaterinoslavsk kenti de, onun üstün hizmetlerine ödül olarak Dnepropetrovsk diye adlandırıldı.

Nikifor Yefremoviç Vilanov. O üç devrimciden en az bilineni. Ama o da

kurtuluş savaşı kahramanı ve çilekeşi. 1903 yılının yaz aylarında, grev dalgasının Rusya'nın güneyini kapsadığı bir dönemde o, Ekaterinoslavsk'da RSDİP "İskra" komitesi üyesi oldu. Mihail Zavodskoy parti adını alan bu devrimci, bir fabrika işçisiydi, usta frezeci ve sözün tam anlamıyla gerçek bir işçiydi.

RSDİP II. Kongresi'ndeki bölünmeyle ilgili haberi bu yöreye de yayıldı. Vilanov hemen bolşeviklerden yana tutum aldı. O, V.İ.Lenin'e uzunca bir mektup yazdı, ama karşılık alamadı, çünkü kısa bir süre sonra tutuklanmış ve Sibirya'ya sürülmüştü. Oysa, V.İ.İliç ona yazmıştı. Ve bu mektuplar yıllar sonra SBKP MK'ne bağlı Marksizm-Leninizm Enstitüsü arşivinde bulundu. Lenin'in karşılık verdiği mektuplara N.K.Krupskaya kendi eliyle şöyle bir not düşmüştü: "Mişa Zavodsko'ya gönderilmiştir, 22 / XII"

Bundan başka, partimizin kurucusu "va-kentinden bir fabrika işçisinin görüşünü" Bir yoldaşımızın örgüt sorunları üstüne mektubu" broşüründe tümüyle yayınlamıştır. Onlar ise Vilanov'la altı yıl sonra Paris'te görüşmüşlerdi ve Krupskaya'nın bir zamanlar onlara Ekaterinoslavsk'dan Mişa Zavodskoy'un ilginç mektuplar yazdığını anımsadığını anlayan Vilanov gülümseyerek: "Evet o, benim" demişti. Bu olay orada açıklığa kavuşabilmişti.

Vilanov her devrimciye özgü olan bir yoldan geçmiştir. Tutuklamalar, hücreler, zindanlar, zindandan kaçışlar, yeniden tutuklamalar, sürgünler, birbirini izlemiştir. Jandarmalar onu rutubetli hücrelere atmışlar, ciğerlerini yıpratmışlar ve erken yaşlarda vereme yakalanmasına neden olmuşlardır. Ama, her şeye karşın o, partinin önde gelen bir örgütçüsü ve propagandacı olarak gelişmiştir. Vilanov 1905 devriminde Samara'da işçi Saylavlari Konseyi başkanı olmuştur. Oysa, o yıllarda bu devrimci 22 yaşını yeni doldurmuştu.

Vilanov, artık ölüm döşeginde emigrasyona çıkmış, Kapri'de yaşıyor, fraksiyon savaşının merkezine düşmüştü. O dönemde durum çok ağırdı, ideolojik karışıklık, görüş ayrılığı gericiğin baskısı altında derinleşiyordu. "Otzovistler", "tanrıkurucular", "ampiriomonistler" ve benzerileri türemişti. devrimci işçi için tüm bunları anlamak kolay değildi. Ama o, yorulmadan gelişimini yaptı ve Lenin'i izledi. Vladimir İliç'in A.M.Gorki'ye yazdığı ve Mihail Zavodsko ile yaptığı uzunca görüşmeyi anlattıktan sonra, işçi sınıfının kendi partisini çelikleştireceğine "hemde tartışma ve kavgalarla dolu emigrasyonda sanıldığından daha çabuk, kimi dış belirti ve değişik olaylara dayanarak verilen hükümlerden daha doğru biçimde

çelikleştireceğine derin inancını belirttiği ve Mihail gibi insanlar bunun güvencesidir" dediği mektup herkesçe biliniyor

Evet, Babuşkin, Petrovski, Vilanov ve daha binlercesi bunun güvencesiydi. Ve ben, neden Rusya işçi sınıfı her zaman V.İ. Lenin'in, bolşeviklerin, komünistlerin yüce partisinin yolunu izlediği sorununun daha da açıklığa kavuşması için bu özvenli savaşçılar üstüne yazıyorum. Dinyepir işçileri 1905 devrimine en aktif katıldılar. Petersburg, Moskova, İvanovo-Voznesensk, Klev, Ekaterinoslavsk, Lugansk ve öteki büyük kentlerden sonra Kamensk'te işçi Saylaları Konseyi kuruldu. Bunun çalışmalarında başını daha başlangıçtan bolşevikler çekiyordu. Fabrikada elektrikçi olarak çalışan İ.M. Besedov, İşçi Saylaları Konseyine başkan seçilmişti. Ben onunla daha sonra görüşme olanağı buldum. İç savaştan sonra, o, bizim kentte belediye başkanıydı, daha sonra fabrika müdürü oldu.

Savaşım, birinci Rus devriminin yenilgisinden sonra da sürdü. Yiğinsai tutuklamalara, ideolojik bocalamalara karşı menşeviklerin ve Es-Er'lerin burada hiç bir zaman güçlü konumları olmadı. Savaşım genişliyor, illegal grupların çalışmaları yıldan yıla güçleniyor, grevler uygulanıyor, gizli 1 Mayıs toplantıları örgütleniyordu. Örneğin, 4 Temmuz 1912'de, "Pravda" şunları yazdı: "Dün kamensk fabrikasında polis 22 kişiyi, politik miting-örgütlemeye girişiminde bulundukları gerekçesiyle tutukladı". Gazete, daha sonraki bir sayısında "Kamensk fabrikasında 32 işçinin tutuklandığı haberini veriyordu. Ama işçi sınıfının savaşkan ruhunu kırmak olanaksızdı.

Fabrikamızda 1916'da dağıtılan bir bildiride şöyle deniyordu: "Ancak bir boydan öbür boya genel silahlı ayaklanmayı başlatarak, ancak 2. Nikolay'ın pörsümüş despotizmini tümüyle yıkarak ve bu yıkıntıının üstüne demokratik cumhuriyetimizi kurarak kendimizi korkunç insan kırmalarının yinelenmesinden koruyabiliriz. Savaşımı birlik ve bütünlük içinde yürütelim. Çünkü gücümüz birliğimizdedir."

Kuşkusuz, bu bildirileri o yıllarda okumadım. Gizli 1 Mayıs toplantılarına, gösterilere çocukları almazlardı, ve sonra her şey bizim için erişilebilir ve açık değildi. Ben işte böyle bir ortamda büyüdüm. İşçilerin sözleri ve dilekleri bana çok yakındı. Büyüklerin konuşmalarını dinleye dinleye, onları zorlu grevlerde seyrede seyrede ben onlara katıldım. Diyebilirim ki, işçi sınıfının en iyi yönlerini bendaha çocukluk yıllarında görmeye başladım.

İşçi yüce emekçidir, tükenmez sabrı vardır, işini bilir ve işini iyi yapmaya alışmıştır. Hatta Çarlık zamanında, hatta sömürü koşullarında kötü çalışmadan öğrenmiştir, çünkü o, her zaman hünerli ellere büyük değer

vermiş, emeğine saygı göstermiştir. İnsanlığın elde ettiği tüm zenginliklerin hemen hemen hepsi onun güçlü kollarının ürünüdür, ama o kendisi iyeliğe bağlı değildir, yüreğini bencil hesaplarla öldürmemiştir. Onun yüreği geniştir, sürekli yiğitliğe ve adalete eğilim gösterir. O, çevik akıllı, hazır cevap ve mizah duygusu olan bir kişidir. O, kararlıdır, cesurdur, sadık dosttur, her zaman arkadaşına yardıma koşmaya hazırdır. Fabrika sireni her defasında vardiyaya çağırıyordu. Ama o, işçileri de birleştiriyordu, ortak çıkarlar uğrunda birlik için yüksek bir duygu oluşuyordu, değişik yaşta, çeşitli deneyimi, gelenekleri olan, çeşitli uluslardan milyonlarca insanı birleştiren, onları güçlü, tekvücut ve gerçek devrimci bir sınıf haline getiren proletarya dayanışması oluşuyordu.

Ben daha doğuştan bu sınıfa aittim. Onun sıralarında eğitildim, ona, denebilir ki, kan bağlarıyla bağliyım. Babam yaşamının sonuna kadar işçi kaldı. Büyük babam, annemin kardeşleri dayılarım da işçiydiler. Ben sıram geldiğinde fabrikaya girdim, beni kardeşim, kızkardeşim, bizim damat izlediler. Brejnev ailesi yaşamından onlarca yıl fabrikaya verdi, bizim soyadımızı fabrika listelerinde bugün de görebilirsiniz.

Ailemiz üzerinde ayrıntılı olarak durmak istiyorum. Çünkü insanın karakterinin, onun yaşama karşı tutumunun kaynakları, kökleri burada yatıyor. Annem ve babam Çarlığın tüm ağır zulmünü yaşadılar, yaşamalarının büyük bir bölümünü ağır koşullarda geçirdiler. Ama ailemizde her zaman anlayış egemendi. Her hangi bir sürtüşmesiz geçmemiş olsa da, biz çocuklar bunu hissetmiyorduk, hatta yüksek sesle konuşulduğunu bile görmedik.

Babam ağır başlı, sert bir insandı, bizi şımartmıyordu, ama anımsadığım kadarıyla bizi hiç bir zaman cezalandırmıyordu da. Herhalde buna gerek de yoktu. Biz annemize, ve babamıza karşı saygılı olma ruhunda yetiştik. Babam uzun boyluydu, zayıfcaydı, ama tüm haddeciler gibi gücü yerindeydi. Yüz çizgileri incedi, iyi, dikkatli gözleri vardı. Babam evde herşeyin yerli yerinde, düzenli, temiz olmasına büyük özen gösteriyordu. Onun bu alışkanlığı bize de geçti. Babam yüksek onur duygusuna sahipti, kurnazlık etmezdi, açık yürekliydi, arkadaşları ona saygılıydı. Onun çocukları olarak biz bunları gördükçe sevinmiyorduk.

Babam bana, "eğer söz verdinse, sözünü tut, kuşku duyuyorsan doğruyu söyle, korkarsan yapma, eğer yaptysan korkup kaçma. Eğer doğru olduğuna inanıyorsan kendi görüşünü sona kadar savun" diyordu.

O, kendi böyle hareket ediyordu. Onun sözü ile özü birdi.

Kamenskoe kentinin halkı değişik uluslardan oluşuyordu. Fabrikanın

yönetiminde Fransızlar, Belçikalılar ve Polonyalılar vardı. İşçiler arasında da çok sayıda Polonyalı vardı. Ama en çok yerli Ukranyalılar, Eletska, Kurtsk, Orlovsk, Kalujsk köylüleri vardı. Babam emekçiler arasında ayırım yapmıyordu, şimdi bizim diyebileceğimiz gibi, insanları ulusal belirtilere değil sınıfsal belirtilerine göre ayırıyordu. Anımsıyorum, o zaman benim için , Rus olmalarına karşın polisin ve zengin tüccarın çocukları yabancıydı, Polonyalı da oısa işçilerin çocukları ise bizdendi.

Devrimden sonra fabrika 8 saatlik çalışma süresine geçince üçüncü vardiyanın oluşturulması gerekiyordu ve babam fabrikanın başına getirildi. O, uzun yıllar haddecı olarak çalıştı ve işinin ustası olarak biliniyordu. Ancak yeni görevi sadece deneyim değil, temelli, özlü bilgiler gerektiriyordu. Fabrika sorumlusu, Marten atölyesine sipariş veriyor, verilen siparişlerin hangi dökme külçelerinden yapılacağını saptıyor, çelik tipinin hangisi olacağını, enerji kaybını azaltmak için termik işlemlerin nasıl yapılacağını belirliyordu. Aslında burada mühendislik bilgisine gerek vardı, oysa babam bunu uzun yıllık deneyimi ve doğuştan olan zekası yardımıyla yapıyordu.

Sovyet egemenliği döneminde biz, fabrikanın kurduğu Pelin sokağındaki yeni eve taşındık ve burada bize evin birinci katında iki odalı bir daire verdiler. Evin bir odasını babam amcasına verdi. Topluca, neşeli bir yaşam sürdürüyorduk, çok sık konuk geliyordu, şarkılar söylüyorduk, gece yarısına kadar sohbet ediyorduk ve annem çoğu kez kanınlarını doyurmadan kimseyi bırakmıyordu. Evimiz, Trituz durağının yakınındaydı. Burası o zamanlar bu kentin kenar bölgesi sayılıyordu. Evin arkasında yemyeşil bir avlu vardı, akasyalar çiçek açıyordu. Sabah kuşların ötüşüyle başlıyordu.

Babam öncü işçi ünvanını kazanmıştı. 30'lu yıllarda Stahanovcu oldu. herkes saygı duyuyordu, çocuklarını yetiştirmişti, biz hepimiz çalışıyorduk, ailemize yardım ediyorduk, babamızın şimdi rahatça yaşamasını istiyorduk. Ama kısa bir süre sonra hastalandı ve 60 yaşını doldurmadan öldü.

Babam yaşamının son gününe kadar fabrikanın sorunlarıyla yaşadı. O, ülkede ve dünyada olup bitenle yakından ilgileniyordu. Benim daha sonraları çok kez yinelediğim bir konuşma belleğimde kalmış ve burada bir kez daha yinelemek istiyorum: O gün ben vardiyadan dönmüştüm ve babama fabrika işlerini anlatmaya başladım. Ama babam başka şeyler düşünüyordu. Benim sözümü kesti:

- Lenya,dünyanın en yüksek tepesi hangisidir ?

- Everest.

- Onun yüksekliği ne kadar ?

Ben ne oluyor, beni sınavdan mı geçiriyor diye sabırsızlandım.

- Tam anımsamıyorum, dedim. 9 bin metreye yakın..... Sana neye lâzım bu ?

- Ya Eyfel kulesi ?

- Bence 300 metre.

Babam uzun bir süre sustu, kafasında birşeyler hesapladı ve sonra şöyle dedi:

- Biliyormusun Lenya, eğer görev verilerse biz daha yüksekini yapabilirirdik. Haddelenmiş demir verirdik. Kuleyi 600 metreye çıkarırdık.

- Neden baba ?

- Oraya yükseğe bir giriş koymalı. Ve Hitleri asmalı. Biliyormusun, savaşı başlatanın sonu ne olacağını uzaktan herkes görmeli. Belki, dünyada Hitler yalnız değildir, onun gibi düşünen başkaları da vardır. Böylece, bu gibiler için de yeterli yer bulunabilir. Sen nasıl düşünüyorsun ?

Bütün yaşamı boyunca bir işçiydi, kafasında ise böyle düşünceler var. Hem de ne zaman ? Daha savaştan, utkumuzdan, Nürnberg davasından önce Hitlerci elebaşılar için utanç basamağını hazırlamıştı. Marksist teoriyi okumamıştı, ama, yüce davamızın haklılığını içten hissediyordu, faşizm tehlikesini görüyordu ve işçi sınıfının, tüm emekçilerin savaş tehlikesine karşı tutumunu çok doğru bir biçimde yansıtıyordu.

Annem, Natalya Denisovna babamdan çok daha uzun yaşadı. Eğer ben babamdan, bizde denildiği gibi, direnginliği, sabırlılığı, başladığım bir işi sonuna kadar götürme alışkanlığını aldımsa, annemden bana sokulganlık, insanlara ilgi göstermek, güçlükleri gülümseyerek, şakayla karşılamak miras kaldı. O, bütün yaşamı boyunca çalıştı, bize baktı, üstümüzü başımızı yıkadı. hasta olduğumuz zamanlar özenli bir bakımla iyi etti. Bunları anımsayarak, ben, ağır, sonu görülmeyen ve özverili kadın ve annelik emeğine her zaman saygılı olma alışkanlığını kazandım.

Daha sonra Zaporojie, Dnepropetrovsk, Moldavya, Kazakistan'da çalışırken annemle görüşmek için her durumdan yararlandım, ona karşı her zaman derin evlat saygısıyla davrandım. Bunun da ötesinde şunu söylemek istiyorum: Bir insan kendisine yaşam veren, yetiştiren ve eğiten annesini sevmiyorsa, ben şahsen böyle bir insana kuşkuyla bakıyorum. Halk arasında Ana-vatan diye boşuna konuşulmuyor;- kim annesini bir yana atma ve unutmaya yeteneğindeyse, o, Ana-vatan'ın da kötü bir evladı olacaktır.

Ben artık Moskova'da çalışıyordum, annem ise, benim yanımda yaşa-

maya bir türlü razı olmuyordu, Pelin sokağındaki o evde, aynı dar dairede, kocası mühendis olan, fabrikamızın atölye şefliğine kadar yükselen kız kardeşimle yaşıyordu. sonra, hısım-akrabadan değil, onlar bana bu konuda bir şey yazmadı, şöyle bir olayı öğrendim: Yerli yönetim, SBKP MK Sekreterinin annesinin böylesi bir evde kalmasının uygun olmadığını belirterek, daha geniş, daha aydınlık, tam konforlu bir ev önermişler. Belirtmek gerekir ki, o zamanlar, Dneprodjerjinsk'te geniş bir konut kuruculuğu başlatılmıştı. Ancak, annem, her türlü uğraşlara karşın başka bir yere taşınmaya yanaşmadı, eski evde oturmaya devam etti. Mağazaya sepetle gidiyordu, eğer ona kuyruğa girmeden alışveriş yapması önerilirse güceniyordu, ev işlerini önceleri gibi sürdürüyordu, konuk ağırlamayı seviyordu. Onun, evde yaptığı makarna yemeğini hâlâ anımsıyorum. Şimdiye kadar böylesine lezzetli bir yemek yemedim. Akşamları ise, yaşlıların taşıdığı hırkasını giyerek, siyah baş örtüsüyle sokağa çıkıyordu, kapının önündeki banka oturuyordu ve komşularıyla birşeyler konuşuyordu.

Breşnev'in annesiyle tanışmayı kendi çıkarları için kullanmak isteyenler, ondan her türlü dilek ve istekleri "kademelere" iletmesini isteyenler de çıkıyordu. Belirtmek gerekiyor ki, onun zeka ve tutumu, onun alçakgönüllülüğü karşısında hayret ediyordum. Annem bu konularda bana bir şey söylemiyordu, ben bunları başkalarından öğreniyordum. Ona göre, işlerime karışmak doğru olmazdı. O, benim ona nasıl saygı duyduğumu, onu ne kadar sevdiğimi iyi biliyordu. Eğer onun isteği üzerine birisine yardım edersem, diyelim ki konut sağlanmasında, bunun, anneme başvurulması aklına gelmiyen veya böylesi bir başvuruda bulunamayan başkalarının zararına olacağını düşünüyordu. Onların ise belki böyle bir yardıma daha çok gereksinimi vardı. Annem açık konuşuyordu:

"İşte iki elim" . Ve damarlı, nasırlı koca ellerini kaldırıyordu. "Elimden gelen herşeyle sana yardım edebilirim. Ama oğluma ne yapması gerektiğini öneremem. Siz beni affediniz."

1966'da annem Moskova'ya benim yanıma geldi. Ona, torununun çocuklarını da görmek nasip oldu, sakın bir yaşam sürdürdü. onu tanıyanların, etrafındakilerin hakkettiği sevgi ve saygısını kazanmıştı, en büyük oğluna halkın ve partinin gösterdiği güvenden gurur duyuyordu ve benim için çalışmalarından sonra annemle yanyana oturmak, onun sesini işitmek, içten iyilikle dolu ıslıl ıslıl gözlerine bakmak büyük mutluluktu.

Yalnız babamın değil, annemin de yazı yazmayı bildiğini, ve okumaktan büyük bir zevk aldığını belirtmedim henüz. Bu, o günlerde bizim yerleşim merkezimiz için oldukça olağan dışı bir şeydi. Ancak büyüdü-

ten sonra ben, anne ve babamın biz çocuklarına yetkin bir eğitim vermek için gösterdikleri kararlığın, onlara neye malolduğunu kavrayabildim. Bu, onların istemiydi ve onlar bunu gerçekleştirebilmişlerdir. 9 yaşındayken Kamenskoe'deki klâsik erkek lisesinin hazırlık sınıfına kabul edildim. Annemin, okula kabul edildiğime bir türlü inanmadığını ve bizim sokaktaki herkesin de şaşırdığını anımsıyorum.

Önceleri, işçilerin çocukları hiçbir şekilde bir liseye kabul edilmezlerdi. Burada da kapılar sonuna kadar açık değildi, yalnızca biraz aralanmıştı. Bu, belki de bir yandan büyüyen sanayinin gereksinimlerinin, öte yandan da Rusya'daki devrimci olayların sonucuydu. Ne de olsa, biz özel bir sınavdan geçirdik. Yalnızca yedi işçi oğlu barajı aşabildi. Lisedeki tüm öteki öğrenciler, "yukarı koloni"den memur, zengin tüccar ve fabrika daki şeflerin ailelerinden geliyorlardı.

Bize "devlet burslulan" diyorlardı. Ama bu, gerçekte burs aldığımız anlamına gelmiyordu. Yalnızca başarılı olduğumuz sürece, okul ücreti ödemekten muaf tutuluyorduk. Okulun ücreti ise oldukça yüksekti - 64 altın ruble -. En kalifiye işçi bile bu kadar para kazanmıyordu ve kuşkusuz ne kadar istese de, benim babam böyle bir parayı asla ödeyemezdi.

Ben, tüm arkadaşlarım gibi iyi öğrenciydim ve öğrenimimde büyük ilerlemeler kaydettim. İlk önce, yeni şeyler öğrenmek iyi birşeydi, ikinci olarak babam, nasıl ilerlediğimi sıkı kontrol ediyordu, üçüncüsü, kötü öğrenci olamazdık, çünkü bu, bizim için okuldan atılmakla eş anlamıydı.

Bize, işçi çocuklarına karşı tutum, "yukarı koloni"den gelen öğrencilere karşı davranışlardan farklıydı. Biz çılgına dönüyorduk. Ve biz, en az bizden çok daha fazla hoşgörüye mazhar olan zengin ailelerin çocukları kadar iyi olduğumuzu, bilim öğrenmeye yetenekli olduğumuzu kanıtlamak istiyorduk.

En sevdiğimiz öğretmen, tarih öğretmeni Kovaleviç idi. Konusunu kusursuz biliyordu. Bize yalnızca çarları değil, Razin'i de, Puşakov'u da anlatıyordu. Aralık ayaklanmasını ilk kez ondan öğrendim, Çernişevski ve Herzen adlarını ondan duydum. O, bize düşünmeyi, toplumun gelişme yasalarını kavramayı öğretti. Daha sonra farkına vardım ki, o, resmi programın çok dışına çıkıyordu. Elbette hiçbir zaman en iyi öğretmeni mizin bir bolşevik olduğunu, bir illegal partinin üyesi bulunduğunu tahmin edemedik. Bunu daha sonra, Denikin birlikleri tarafından kurşuna dizildiği zaman öğrendik. Bugün Dneprodjerjinsk'te Kovaleviç adlı bir

cadde vardır. Belki gençlerimizin tümü Kovaleviç'in kim olduğunu bilmiyordur. Ben, onlara bunu anlatabildiğim için mutluyum.

Şubat 1917 Kamenskoe'de bir fırtına gibi esti. Otokrası çokmuştu. Ama savaş sürüyordu, ekmek kuyrukları her zamanki kadar uzundu, toprak büyük toprak sahiplerinin elinde kalmıştı, fabrikalar eskisi gibi, sahiplerinin ellerindeydi. Ve yerleşme merkezinde "yukarı koloni"dekiler, saldırgan davranışlarda bulunmasalar da; yine de "aşağı koloni'ye tepeden bakmaya devam ediyorlardı.

Oktobr'ın yüce günleri anılarında oldukça farklı izler bırakmıştır. Adepta sonsuza dek zihne nakşedilmiştir diyebilirim.

Fabrika sireni ansızın bir işaret verdi ve zaman, sanki ikiye bölünerek yeniden başladı. Bu olağandışı birşeydi bizim için ve bizler babalarımızın peşinden giderek bir çırpıda fabrikanın önünde toplandık. Neredeyse tüm kent aynı yere doğru akıyordu. İnsanlar, acele acele atölyelerden çıkıyordu. Alanı, meydan okuyan sesler ve dalga dalga kabaran kalabalık doldurmuştu. Bunlar arasında, cepheden dönen yaralı askerlerin kalpakları seçiliyordu. Şurada burada kadın başörtüleri seçiliyorsa da, kalabalığın büyük bir kısmını işçiler, demir çelik işçileri oluşturuyordu. Genel coşkunkluk ve gerçek utku duygusunun anısını dıpdırı yaşıyorum.

Mitingde, kamenskoe Bolşeviklerinin birinci sekreteri olan M.İ.Arseniçev konuştu. Arseniçev, kazan dairesinde çalışıyordu, genç yaşta devrimci savaşa katılmış, bildiri basımı ve dağıtımında aktif olmuştu. Daha sonra polis kayıtlarına düştükten ve izlenmiye başladıktan sonra Petrograt'a gitmiş burada illegal çalışmalarda başarılı olmuştu. Ancak Sibiryaya sürgüne gönderilmekten kendini kurtaramamıştı. 1917 Şubat'ında Lenin'i Finlandiya garında karşılayanların ve onun "yaşasın sosyalist devrim" sözleriyle biten konuşmasını dinleyenlerin arasındaydı. Daha sonra, İç Savaş sırasında Arseniçev beyazlar tarafından katledildi. Benim okuduğum Metalürji Enstitüsü Mihail Arseniçev adını taşıyordu.

Mitingde Arseniçev proletaryanın büyük utkusundan söz etti, İkinci Tüm Rusya Sovyetleri Kongresi'ni anlattı, dünyadaki ilk işçi-köylü hükümetinin kurulduğunu ilan etti ve bu hükümetin başında V.İ.Lenin'in bulunduğunu söyledi. Kalabalıkta büyük bir dalgalanma oldu ve haykırışlar yükseldi. Ve ben başımı yukarı kaldırdığımda güzün o gri semasında kızıl bayrağın nasıl dalgalandığını gördüğüm zamanki kalp atışlarımı hâlâ anımsıyorum.

Ekleme isterim ki, her kuşak, bir önceki kuşağın kazanımlarını, kur-

duklarını ve yaptıklarını miras alır. Buradan tarihsel gelişmenin yeni bir düzeyine, yeni bir aşamasına doğru yol alır. Gençler, kimi zaman en önemli olayların geçmişte gerçekleştirildiğini sanırlar. Devrim, iç savaş-taki çarpışmalar, dev bir ülkedeki ilk sosyalizm kuruculuğu yılları, Büyük Anayurt savaşının kahramanlıkları - tümü onlardan öncedir. Erkek ve kız çocuklarına, durum, böyle gözükür, ama onların da zamanı gelecektir, dedelerinden ve babalarından görevi devralacaklardır ve göreceklerdir ki, onların da ağır sınavlar verecekleri ve yapacakları büyük işler olacaktır.

Bugün, devrim savaşçıların, ilk Beş Yıllık Planı gerçekleştiren sosyalizm kurucularının ve Anayurt savaşı askerlerinin kuşağının yerini devralacak değerli bir kuşağın varlığını düşünmek, içimi ısıtıyor. Genç Komünistler Birliği'ne, Sovyet ülkesinin tüm gençliğine olağanüstü boyutlardaki görevleri emanet edebiliriz ve görürüz ki, onlar, yeryüzümüzdeki her şeye karşı asil bir sorumluluk duygusuyla yaklaşıyorlar, her girişimlerinde romantik coşkularını, genç taze esin güçlerini ortaya koyuyorlar. Gençler, komünizme inanmış, Parti'nin, yüce Lenin'in davasına, Oktobride ve ülkelerine kendilerini yürekten adanmış olarak yetişiyor.

İşte devrimin kızıl bayrağının güzün o gri gökyüzünde nasıl dalgalandığını anımsadığımda, aklıma bunlar geliyor. Oktobr'un bizim işçi mahallemize nasıl geldiği, hiçbir zaman aklımdan çıkmayacaktır. Kızıl bayrak, 1 No'lu yüksek fırının tepesine, en yüksek yere dikilmişti

Çağ açan yıllarda, benim gençlik yıllarımda, toplumsal yaşam son derece karmaşıktı. Dinyepir bölgesi insanları hiç de kolay olmayan bir dönem yaşadılar. Merkez Rada hükümetinin yerini Alman birlikleri aldı. Daha sonra sahneye Petlyura çıktı. O da 1919 Ocağında Kızıl Ordu süvarileri tarafından kovuldu. Fakat altı ay sonra beyazlar geldiler, onları Makhno ve Grigoriev çeteleri izledi. Her soydan kalıntı yüzeye çıktı. Ukraynalı "kendi yazgısını belirleyenler", menşevikler, mitinglerde kendi güçlerini sergilemeye kalkıştılar. O günlerde biz, politik eğitimimizi çok pratik bir biçimde aldık ve söylendiğine göre, her gün, her saat olgunlaşıyorduk.

Burada vurgulamak istediğim bir şey var: Kentimiz, bir sanayi kentiydi, nüfusun çoğunluğu işçiydi. Bu nedenle her zaman proleter devrimi kendi devrimimiz, Bolşevik partisi'ni kendi partimiz ve Sovyetler'i de kendi erkimiz olarak gördük. Başka deyişle, Dneprovsk işçilerinin, kimin yanında yer almak konusunda bir seçim yapma gibi bir sorunu yoktu. Örneğin benim babam parti üyesi değildi, daha doğrusu, hiçbir partinin üyesi değildi, fakat daha devrimin ilk yıllarında Bolşevikleri desteklemeye başladı. Sonra ben Komünist Gençler Birliği'ne, daha sonra da Komünist Partisi'ne üye olduğumda, annem ve babam, bu olayı sevinçli bir olay olarak kutladılar.

Devrimden sonraki ilk zorlu yıllarda, iç savaşın son kurşunları da sıldıktan sonra bizim dökümhanede özgün bir demirden anıt dikildi. Bugün de bu anıt Dneprodzerjinsk'in en güzel alanlarından birisinde bulunmaktadır. Yüksek bir sütunun üzerinde efsanevi tanrı Prometheus duruyor, zincirlerini kırmış, elinde ateşlenmiş bir meşale ve ayaklarının dibinde, ona yüzyıllar boyunca ıstırap çektiren kartal duruyor. Bu simge açıktır ve benim gençlik yıllarında bunu herkes kavrayabiliyordu. Çünkü çağın iki başlı kartalının nasıl devrildiğini, hayat veren ateşin de demir çelikçilerin elinde bulunduğunu anımsıyorduk. Tanrılardan ateşi çalıp sonsuza dek insanlara veren bu varlığın görüntüsü, metale işlenmişti. Bu, hem Prometheus için, hem de işçi sınıfı için bir anıttı.

Yaşamımdaki büyük günlerden birisi geldi. 15 yaşında ben de bir işçi oldum. Gittiğim lise, Kamenskoe'deki ilk Emekçi Okulu olarak yeniden örgütlenmişti ve okul bana bir diploma verdi. Çalışmak ve aileme yardım etmek zorundaydım. Fabrikada ilkönce ateşçi oldum, sonra da kaynakçı. Her iki işe de çabucak alıştım. Çünkü uzun bir zamandan beri fabrikayla tanıştım, atölyelerin gürültüsünü, makinaların takırtısını, kızgın demirin kokusunu, hepsini çok seviyordum.

Sonunda, fabrika sireninin benim için de çaldığı o kutsal gün geldi,

babamla birlikte vardiyaya gittim ve herkes gibi çalıştım. Kaslarım ağrıdı, kendi terim gözlerimi körletti, ama gerçekten çok mutluydum. Bunu, bir başka sevinç izledi. Eve döndüm, islenmiş, simsiyah olmuş kazağımı çıkardım, annem, ellerime soğuk su döktü. Tıpkı babama yaptığı gibi. Ve yüzümü yıkadım. Başımı kaldırdığımda, annemin o incecik gözlerindeki yaşları gördüğümü anımsıyorum.

"Ana, ne oldu ?"

"Mutluluktan Lenya, mutluluktan. Artık sen de ekmek parası kazanmaya başladın."

Şimdi söz edeceklerimi daha önce bir kez söylediğimi biliyorum. Ama, bunları bir kez daha yineliyorum: Öğretmenlerimi, Dneprovsk işletmesinde birlikte çalıştığım yaşlı adamları anımsıyorum ve her zaman anımsayacağım. Onlar, beni ilk işime alıştırdılar, bana zor yaşam bilimini öğretiler ve insan emeğinin o büyük gücünü ve tinsel güzelliğini gösterdiler.

Böylesi üniversiteler unutulmaz.

Anayurt duygusu

Anayurt duygusu bizde, hepimizde çok güçlüdür. Çok güzel bir duygudur bu ! Ve bu duyguyu beslemeye, elbette yalnız toprağımızın güzelliklerini seyretmek yetmiyor. Eğer deyim yerindeyse, bu toprağa kök salmak gerek ve insan ancak bu topraklar üzerinde ter döküp çalıştıktan, buğday yetiştirdikten, bir kent kurduktan, yeni bir yol geçirdikten, bu toprağı savunmak üzere mevziler kazdıktan sonra Anayurdun ne demek olduğunu iyice anlayabiliyor.

Bundan söz ediyorum, çünkü, 20'li yılların başında benim için Anayurt tanıma dönemi başlamıştı. Trenle, nehir vapurlarıyla, bazen at üstünde ama daha çok yaya olarak binlerce kilometre yol "katetmek" zorunda kaldım. Herşey, babamın doğduğu yörede yaptığım geziyle başladı. Kursk toprağında ben, köylü yaşamını tanıdım, orakçının emeğini paylaştım.

Yaşamımda böylesine kesin bir dönemin niçin başladığını anlatayım. İç savaştan sonraki yıkım, Volga boyundaki korkunç kuraklığa rastladı. Yine o zamanlar, 1921-1922 yıllarında, kuraklık ve açlık Ukrayna'yı da kasıp kavuruyordu. Bütün Ekaterinoslav yöresinde ekili ne varsa yanıp kavruluyordu. İşçi başına günde 200 gram kadayık ekmek veriliyor, o bile her zaman bulunamıyordu. Yine de ocaklarda ateş parladıkça, boru-

lar buharlı nefesini sürdürdükçe, fabrika çalışıkça, biz de iş başındaydık. Ama sonra, Dneprovsk Metalurji Fabrikası'nı kapatmak zorunda kaldığımız kara gün geldi çatı.

Atölyelerde ıssızlık, her tarafta terkedilmişliğin sessizliği egemendi. Tali yollar, kuraklığın da altedemediği mızır otlarla kaplanmaya başlamıştı. İnsanlar etraf köylere dağılıyor, ne bulabilirlerse yiyecek onu bir şeye değıştirmeye çalışıyorlardı. Kimileri fabrikadan demir çubuk alıp götürüyordu. Varlıklı köylüler bunlardan çember yaptırıyordu. Bizim ailenin bu gibi becerilerle övünecek yanı yoktu. Zaten trampa edebilecek hiçbir şey biriktiremediğimiz anlaşılmıştı. Babam ve ben aileyi besleyici durumundan çıkmış, birer yiyici oluvermiştik.

Kamenskoe'de yaşam çok ağırlaşmıştı. İşsizler için bir iş borsası açılmış, ama iş bundan öteye gidememişti. Hastalıklar almış yürümüş, açlık başlamış, komşu evlerde her gün birileri ölmeye başlamıştı. Kasaba boşalmıştı, biz de taşı tarağı toplamak zorunda kalmıştık. Ayrılmadan önce fabrikayla vedalaşmak üzere son defa baktığımda, boruların, iskelelerin, atölye çatılarının üzerinde simsiyah karga yuvaları gördüğümü anımsıyorum. İç karartıcı bir izlenim bırakmıştı bu görünüm bende: Ölmüş bir fabrikanın üzerinde karga sürüsü dolaşıyordu.

Böylece benim toprağı dönüşüm zorunlu oldu. Ama gençliğimde beklenmedik geziler sevindiriyordu beni ve bu benim ilk gezimdi. Üstelik babamın memleketini görmeyi, kendimi köy işlerinde denemeyi çoktan arzuluyordum. Köy emeğinin halk için ne kadar önemli olduğunu, ekmeğin gerçek değıerini bilmenin ülke için yaşamsal bir gereksinim olduğunu artık iyi anlıyordum. Dneprovsk fabrikası yeniden çalışmaya başladığı ve babam annemle ve küçük kardeşlerimle tekrar eve döndüğü zaman, atölyeye dönmeyi ne kadar istesem de, yine de orada kalmayı borç saydım ve daha uzun zaman tarımda çalıştım. Kursk'toprağında, Belorusya'da, Ural'da.

İşte o zamandan beri içimde, şimdi anlatmak istediğim iki şeye bağlılık, iki sevgi yaşıyor. Köy emeğine saygı çocukluğumdan kalmadır, ana-baba tarafından, Kamenskoe ve çevresinin tüm havasınca aşılarmıştır. Yerleşim yerimizin kendine özgü çizgileri vardı. Kamenskoe, fabrikalarda çelikleşmiş gerçek proleterya yatağı olsa da, yarı yarıya köy kalmıştı. Proleteryanın yüreğinde, düne kadarki köylünün ruhu yaşıyordu. Babam, nasıl "köylünün sıkıntısını" çektiğini sık sık anlatırdı. Kötülükler, yoksulluk hiçte az değılmış. Ama babamın, köyün enginliklerinden, çift, orak ve harmandan, kendi elleriyle yetiştirdiği ekinden nasıl gizli bir hüznün

şeklatle sozettiğini seziyordum. Ve kuşkusuz, evimizde ekmeğı karşı gösterilen büyük saygı rasgele değıldi. Annemin, yemek masasında hergün çınlayan şen sesini, yaşam boyu unuttum: "Tamam çocuklar, karnımızı doyurduk. Şimdi de kırıntıları avucumuza toplayalım!" Halk bu sözleri kıtlık veya cimrilik yüzünden yaratmamış. Bu sözler çocuklarda ekmeğı karşı tutunululuk, hatla diyebilirim ki, kutsallık duygusu yaratmıştır.

Ekmeğı karşı böyle bir tutum olmadan, kanıma göre, saygıdeğer, sözün tam anlamıyla ahlâklı insanlar yetiştirmek olanaksızdır. Bugün yemekhanelerde, lokantalarda ve ekmeççi dükkânlarında, ekmeğı idareli kullanın diye, güzel biçimlenmiş çağrılar asılmaya başlandı. Bu, kuşkusuz ki, yararlı bir şey. Ama böylesi çağrıların gerekli olması üzücüdür. Tutumlu olmak, daha küçük yaşta ve herşeyden önce ana-baba tarafından ailede aşılarmalıdır.

Burada Halk Komiserleri Sovyeti Saymanı V.D Bonç-Brueviç'in 1918'de Lenin'e: "Vladimir İliç, bugün uğrunda savaştığımız şeyi, tek bir sözle dile getirmek olanaklı mı?" diye sorduğunu ve V.İ.Lenin'in, bir an bile düşünmeden bu soruya "Ekmeğ" yanıtını verdiğini anımsatmak yerinde olur. Lenin o yıllarda, ekmeğ öğrendeki savaşımın, sosyalizm için savaşım olduğunu yazıyordu.

Düşüncelerimde gençlik yıllarıma döndüğümde, şimdi görüyorum ki, köydeki çalışmalar devlet için çok gerekli ve önemliydi. Ve ben orada çok şeyler öğrendim, anladım. Daha sonraları Dneprocerjinsk'e döndüm, fabrikaya gidip metalurji mühendisi oldum, ama zaman öyleydi ki, köy işlerinden tamamiyle kopamıyordum. Bunlar fabrika yaşamımın deneyleriyle kesişmiş, birleşmiş ve birbirini tamamlamıştı. Bütün daha sonraki yaşamımda her iki alanda da, hemen de aynı ölçüde çalıştım. İki tutku bende bir bütünü oluşturdu. Ve ben, hem köylünün tarlasında, hem de fabrika çatısı altında bana yaşam dersleri verdiği için yazğıma minnettarım.

Ancak ben, fazla ilerilere gittim. O zaman ben, en ağır dönemlerden birinde köy yaşamını tanıdıktan, hem çift, hem ekim, hem orak işlerinde çalıştıktan ve toprağı içten bağlandıktan sonra, 1923'te Kursk Toprak İşleri Meslek Okulu'na yazılmıştım. Giriş sınavlarında oldukça başarılıydım. Bu yüzden bana yüksek bir devlet bursu verdiler.

Okul eski bir okuldu. İyi bir öğretim bazına ve çok eskilere uzanan ilerici geleneklere sahipti.(V.D.Bonç-Brueviç de burada okumuştı.) Dört yıllık eğitim dönemi boyunca matematik, fizik, kimya alanlarında

sağlam bilgiler ediniyorduk. Geodezi, genel geoloji, toprak bilgisi, coğrafya, tarım istatistiği gibi özel derslerimiz, enstitü düzeyindeydi. Lenin'in yapıtlarını okuyorduk. Bunlar, bugünkü alışılmış Tüm Yapıtları'nı içeren ciltler değil, hâlâ matbaa mürekkebi kokan incecik broşürlerdi. Sovyetlerin kuruluşuyla ilgili dersler okuyor, SSCB Devlet Hukuku'nu öğreniyorduk. Ve daha Şçiglovsk ilçesinde ilk stajyerlik günlerimde ben, bir toprak uzmanı için bu bilgilerin yalnız teorik açıdan değil, pratik bakımdan da çok gerekli olduğuna inandım.

Onyediyi yaşımıdayken, beni Komsomola aldılar ve bundan sonra ben, bütün toplumsal girişimlere katılmayı kendim için borç bildim. Hemen söyleyeyim ki, bu girişimler hiç te az değildi. Kızıl imcelere çıkıyor, "Alfabetizliğe son!" ve Öksüz çocuklara yardım" belgileriyle yığinsal kampanyalar düzenliyor, köylerde okuma evleri açıyor, duvar gazeteleri hazırlıyor, temsiller veriyor, ırgatlara haklarını anlatıyorduk ve herşeye koşuyor, her işi bizim sayıyorduk.

O zaman bir gerçeği kavradım: Zamanın uzunluk ölçütünden başka hacmi de vardır. İnsan günleri ve saatleri boş yere savurabilir de, bunları sonuna kadar doldurabilir, bunlardan gerektiği gibi yararlanabilir de. Bunlar sonuna kadar doldurulduğunda görülür ki, birçok işi başarmak olanaklıdır.

Biz Hersonski sokağındaki bir öğrenci yurdunda kalıyorduk. Bazen soba yakmadığımız, soğuk odada aç yattığımız da oluyordu. Herkes bildiği gibi giyiniyordu. Genellikle yakası eğri, önü kapalı satenden erkek gömlekleri, yağlı işçi kasketleri, Kubanlıların, Budyonicilerin giydikleri şapkaları taşıyorduk. Biz o zamanlar boyunbağını elbette reddediyorduk. Ama 20'li yılların Komsomolcu gençlerinin canlı ve ilginç bir yaşamı vardı. Ülkenin sıkıntı ve gereksinimleri bizim sıkıntı ve gereksinimlerimizdi. Biz tüm insanlığın aydın geleceği özlemiyle yaşıyorduk. Konuşuyor, tartışıyor, sevişiyorduk, şiirler okuyor ve kendimiz de şiirler yazıyorduk.

Biz kendimizi elbette büyük şiir ustası saymıyorduk. Şiirin her şeyden önce politik doğrultusuna, güncelliğine önem veriyorduk. Bizim şairlerimiz de aramızdan çıkmaydı, Komsomol üyesiydi.

Bir defa trenle yolculuk ediyordum. Aynı vagona benim yaşlarımda üniversite öğrencisi bir kız oturuyordu. Konuşmaya başladık. Kız şiir dolu bir defter gösterdi. O zamanlar şiirler genellikle albüm biçiminde toplanıyordu. Ve karakteristik olan neydi ? Bu defterde benim daha önceleri hiç bir yerde görmediğim " Vorovski'nin ölümü üstüne" başlıklı bir şiir vardı. O zaman büyük elçimizin öldürülmesi bize çok ağır gelmişti. Şiir

beni duygulandırdı ve onu hemen ezberledim. İlk dizeden " Lozan'da oldu bu olay..." son dizeye kadar:

Bir sabah "Astorya" adlı otele
Kıydı bir katil büyük elçimizin canına
Ve yüce Rusya tarihi kitabındakilere
Eklendi yeni bir şehit daha.

Mayakovski'nin Kursk'a geldiğini anımsıyorum. Biz Komsomolcular onunla karşılaşma gecesinin düzenlendiği demir yolcuları klübüne koştuk. Temiz giyinmiş seyirciler ozanı sert bir direnişle karşıladılar. Kimileri salondan bağırıyordu ve şöyle diyordu: "Siz kendinizi kollektivist sayıyorsunuz, öyleyse neden hep ben, ben, ben diye yazıyorsunuz ?" Mayakovski hemen yanıt verdi: "Ya siz nasıl düşünüyorsunuz ? Hep biz ikinci Nikolay diye yazan Çar kollektivist miydi ?" Salonda gürültüler, kahkahalar alkışlar birbirini izledi. Bundan başka şöyle bir şey daha olmuştu. Son sıralarda oturan iki genç başbaşa verip konuşmayı Mayakovski'yi dinlemekten daha ilginç bulmuşlardı. Onlar yavaşça çıkmaya çalışırken ozanın gür sesi işitildi. Mayakovski bunları eliyle göstererek şöyle diyordu: "Yoldaşlar, şu son sıradan dışarıya çıkmaya çalışan iki gence dikkatle bakınız. " Salonda yeniden bir kahkaha koptu, alkışlar çınladı.

Mayakovski, "Vladimir İliç Lenin" destanından parçalar okuyordu. Biz soluk almadan onu dinliyorduk. İliç'in ölümünü yeni yaşamıştık. Tüm halk için bu büyük kayıp hepimizde derin bir acı bırakmıştı. Ozan şöyle diyordu:

Kısaca
ve son nefesine kadar
biz
biliyoruz
Ulyanov'un yaşamını
Ama uzun yaşamını
Lenin yoldaşın
yeniden anlatmak
ve yeniden yazmak gerek.

Bu sözler olağanüstü bir güçle çınlıyordu. Mayakovski sakın konuşuyordu, sanki yüksek sesle düşünüyordu. Onun kalın sesi son sıralardan da çok iyi işitiliyordu. O, gerçekten de bizim için en değerli kavramları

"yeniden parlatmıştı"

Parti ve Lenin-

ikiz kardeşlerdir-

Tarih aia için

hangisi daha değerli ?

Lenin deyince

Partiyi,

Parti deyince

Lenin'i anlıyoruz.

Bu düzgün, acıdı dizeler kafalara, kalplere işliyordu, kendiliğinden akılda kalıyordu.

Mayakovski gecede bunlardan başka "İlk demir filizi elde eden Kursk işçilerine" başlıklı bir şiir daha okudu. Bu şiir bana fabrikayı, yüksek fırınları, Marten fırını anımsattı. Ev beni kendine çekmeye başladı. Ama tam o zaman, 1927 yılında öğrenimimi tamamladım, topraktan yararlanma işlerini düzenleme uzmanı olarak Kursk bölgesinin bir ilçesinde işe başladım. Bir sonraki ekim sezonunu Belorusya'da, Orşa'da geçirdim. Daha sonra başka yere, Ural'a atandım ve buraya artık yalnız değil, eşimle birlikte gittim. Önce Mihaylovsk bölgesinde, sonra da Bizertsk bölgesinde çalıştım. Müstakbel eşimle bir Komsomol gecesinde tanışmıştık. O da benim gibi bir işçi ailesinde yetişmişti. Belgorod'tan Kursk'a okumağa gelmişti. O zamandanberi Viktorya Petrovna benim yalnız eşim ve çocuklarımin anası değil, aynı zamanda çok değerli ve her zaman yardıma koşan arkadaşım olmuştur.

Orada uzun zaman kaldım. Ural dağlarında yüzlerce kilometre yol geçtim, çok çalıştım ve bu yöreyi, insanlarını, doğasını çok sevdim.

O zamanlar eskinin, yerleşmiş yaşam biçimlerinin yıkıldığı, yeninin desteklenmesi gereken karmaşık bir dönemdi. 1927 yılının Aralık ayında yapılan Rusya Komünist Partisi (bolşevikler)"nin 15. Kongresi ülkede sosyalizmin daha öte kuruluşu programını kabul etti. Leninci kooperatifleşme planı gereğince tarım alanında kooperatifleşme politikası uygulanmaya başladı. Sovyet halkı Komünist Partisi'nin yönetiminde köklü sosyal dönüşümler gerçekleştiriyordu, tarımı sosyalist raylar üzerine oturtuyordu. 1927-1931 yılları arasında dört yıl boyunca ben köyde çalıştım, kolhozların kurulmasına, köyde sosyalist devrimin gerçekleştirilmesine katıldım.

Önceleri benim uzmanlık alanımda çalışanlara mesaha memuru diyorlardı. Şimdi artık bu ad değişmişti. Biz sözün tam anlamıyla topraktan yararlanma işlerini düzenleyicileri olmuştuk. Köylüler topraklarını, hayvanlarını, alat ve edevatı bir araya getiriyor, birleştiriyorlardı. Ve biz toprak uzmanları yalnız tarla sınırlarını kaldırarak, eskiden birbirinden ayrı bulunan toprakları şimdi haritada bir kollektif olarak toplamakla yetinemezdik. Tüm bunlar yeni sosyal, bilimsel, ekonomik ve teknik temele dayanarak, ileride bu alanlarda geniş mekanizasyonun ve çağdaş tarım tekniğinin kullanılacağı büyük sosyalist işletmelerin çıkarları gözönünde bulundurularak yapılmalıydı.

Biz yeni haritalar hazırladık, kolhozlarda topraktan örgütlü, bilime dayanarak yararlanmayı öngören haritalar hazırladık. Bu haritalardan kolhozlar uzun zaman yararlandılar. Tarım uzmanları bunlardan savaştan sonra da yararlandılar. İlk kolhozların kurulması sırasındaki çalışmalarında edindiğim deneyim ise bana daha sonraları Kuzey Kazakistan'da, ham topraklarda yüzlerce yeni kolhoz kurmada yardımcı oldu.

O yıllarda yüzlerce insanın beni Sovyet erkinin yetkili temsilcisi saydığını gördüm. Köylüler nivelman aletinin ve ölçü latesinin nasıl kullanıldığını, nereye yol yapıldığını, kulaklarla çatışmada insanın nasıl davrandığını bakarak partinin politikasına değer biçiyorlardı. Burada ovada, Sovyet erkinin kimden yana ve kime karşı olduğu herkesçe açıkça görülüyordu.

Bisertsk demir yolu işçilerinin köylülere hediye ettikleri ilk traktörü çok iyi anımsıyorum. Bu, küçük, motorunun gücü az olan bir "Fordzon" du. Ama onun yarattığı sevinç, ilk sputnikin yarattığı sevinçten az değildi, belki de daha fazlaydı. Traktör ovaya çıktı. Bu, köyde sosyalist dönüşümleri gerçekleştirme aracıydı. Bu, kolhoz sisteminin propaganda-cısı ve ajitatörüydü. Yerli kulaklar (toprak ağaları) ve uşakları, "demir at" ın geçtiği yerde hiç bir şey bitmez efsanesini yaymaya çalıştılar. Buğday ise öyle bir boy atmıştı ki, her kes şaşmıştı. O zaman kulaklar geceleri tahıl depolarını yakmaya başladılar. Ancak Biserti kooperatifçi köylülerinin kahramanca savaşımı sonucunda tahıl kurtarılabildi.

Tüm bunlar bir filmde geçmiyordu, bir kitapta anlatılmıyordu. Bunlar benim yaşamımdı. Diğer Komsomolcularla birlikte ben de kulaklarla ovada karşı karşıya geliyor, çatışıyor, köy iskelesinde tartışıyordum. Bizi sopalarla, yabalarla saldıracak, öfke dolu pusulalar göndererek, pençerelere taş atarak korkutmaya çalışıyorlardı. Bir gün gazetede komşu Tümen bölgesinde kulakların iğrenç bir cinayet işlediklerini okuduk. Bu

haber yığinsal kooperatifleşme döneminde tüm ülkeye yayılmıştı. Kulaklar traktör sürücüsü Pyotr Dyakov'u gözetlemişler, kabinde uyurken tutmuşlar ve üzerine gaz yağı dökerek yakmışlardı.

O zamana kadar tanımadığımız, ama şimdi hemen savaş arkadaşımız ve yoldaşımız olan bu traktör sürücüsünün ölüm haberi bizi çok duygulandırmıştı. Bundan sonra bu menfur kulaklara karşı savaşı daha cesur ve kesin yürütmeye başladık.

Çok geçmeden bu traktör sürücüsüyle ilgili bir şarkı söylenmeye başladı. Biz bu şarkıyı sevdik ve onu sürekli söylüyorduk, hem de çoğu zaman, kollektifleştirme kahramanının anısına saygı durarak ayakta söylüyorduk.

İster dar olsun, ister geniş
Nasıl olsa seninle yolumuz bir.
Gezdir bizi traktörle Petruşa
Köyün kenarına götür getir!

Genellikle bu içli, lirik, yürekten gelen şarkıyı sözlerini kendimize yönelterek sertçe bitiriyorduk.

Dişlerini gösteriyor itler
Öfkeliyor onları bol ürünümüz
Üzerine geliyor köy ağası
Başını dik tut canım Komsomolcu!

Ancak yıllardan sonra, otuz yıl sonra ben Pyotr Dyakov'un bir mucize kabilinden sağ kaldığını ve Büyük Anayurt Savaşı'na başından sonuna kadar katıldığını öğrendim. Tek sözle şarkıdaki gerçek kahramandı o.

Bu gelişmeler, sosyalizm kuruculuğunun tüm alanlarında dönüm noktası olarak tarihe geçen, halk ekonomisinin ana kolu olan ağır endüstrinin geliştirilmesinin yanı sıra ülkede büyük boyutlu, makineleştirilmiş tarımın oluşturulmasının başladığı 1929 yılında olmuştu.

Geçenlerde SBKP Sverdlovsk İl Komitesi'nden yoldaşlar o yıllardan bazı belgeleri bana gönderdiler.

5 Aralık 1929'da yapılan RKP (b) Biserti Bölge Komitesi'nin toplantısıyla ilgili tutanakta şunlar da yer alıyor:

"Brejnev yoldaş: İlyaz ekim kampanyasıyla ilgili planın uygulanması çok büyük güçlüklerle dolu. Gereksindiğimiz tarım makinaları yok. Bu

nedenle bu tür makinaların başka yerden getirilmesi gerek. Kimi köy Sovyetlerinin nöbetleşe ürün yetiştirmeye geçmelerinden sonra kışlık ve yazlık ekim yapılan alanlarımız azalıyor. Son kadastro sayımı sırasında en iyi topraklar fakir ve orta köylülere verildi. Ve biz şimdi bu toprakların tümünün ekilmesi için elimizden geleni yapmalıyız. Kuşkusuz kulaklar baltalamalarda bulunacak, sabotajlar düzenliyecektir. Dolayısıyla fakir ve orta köylülere sağlanan tüm olanaklardan tam olarak yararlanmak gerek. Kredi dağıtımında bunların önemli bölümünün örgütlü olan fakir köylülere verilmesine özel bir önem vermek gerek. Ben kooperatifleştirme çalışmalarında belirli bir planın olmamasını büyük bir eksiklik sayıyorum. Bu çalışmaları Köy Sovyetleri planlı yürütmüyorlar. Köylere gidip gelen şefler sorunun üzerinde önemle durmuyorlar..."

Bu belge, o zamanki gergin ve zor durumun gerçek bir tablosunu oluşturuyor. Köyde işler tam güçle çalışmayı gerektiriyordu. Ben tüm gücümle çalışıyordum. Halkın beni Biserti Bölgesi Emekçi Sayıtları Konseyi'ne sayıtlar seçmeleri onların bana gösterdikleri güvenin belirtiydi. Bunun ardından bölge toprak işleri şubesi yöneticisi atandım, daha sonra da bölge yürütme komitesi başkan yardımcısı seçildim. 1931 yılı başında Sverdlovsk'a atandım, Ural Yöresi Toprak İşleri Komitesi başkan yardımcısı oldum. Eşimle birlikte Sverdlovsk'a taşındık. Ama birkaç zaman sonra bizim fabrikaya dönmeye, orada tesviyeci olarak çalışmaya ve aynı zamanda enstitüde okumaya karar verdim.

Bu böyle oldu. Bütün yıllar boyu, akrabalarımın aldığı mektuplardan, gazetelerde çıkan konuşmalardan, fabrikamızda neler olup bittiğini izliyordum. Dneprovsk işçileri fabrikanın yeniden açılmasını kendileri istemiş, Moskova'ya gönderdikleri delegasyon zamanın Halk Ekonomisi Yüksek Sovyeti Başkanı olan F.E.Djerjinski'yle görüşmüş ve yardımını sağlamıştı. 1925 yılında Djerjinski'nin RKP (b)'nin 14. Konferansında yaptığı konuşma basında çıkmıştı. Djerjinski, "Şunu açıkça söylemeliyim ki, zamanında güneyde kurulu dev işletmelerden biri yılda 20 milyon pud üretim yapıyordu. Dneprovsk fabrikası denen bu dev işletme, dün 28 Nisan saat 2'de açıldı ve bu fabrikada ilk yüksek fırın ateşlendi." diyordu.

Elbette bu haberler karşısında yüreğimi heyecan sarıyor, eski yaralar tazeleniyordu. Ve fabrikamızın gücünü artırdığı ve büyüdüğü fikri bir an bile aklımdan çıkmıyordu. Nasıl çıksın ki? Ural'da da bütün ova ve çayırların kokusu, o iyi bildiğim endüstri kokusuyla kaynaşıyordu. Nereye gitsem, karşımda fabrika boruları ve yükselen duman bulutçukları Biserti'de ve çevresinde Demidevler'in eski Nijnesergievsk, Mihaylovsk ve Revdinsk fabrikaları bulunuyordu. Sverdlovsk'tan ise söz bile etmeye

gerek yok: Tam da o sıralarda burada, "fabrikalar fabrikası" Uralmaş'ın görülmemiş boyutlardaki inşaatı başlatılmıştı.

Ben şöyle düşünüyordum: Kollektifleşmede artık geri dönülmez bir atılım sağlandı (1931 ortalarına doğru, ülkedeki özel tarım işletmelerinin yarısından fazlası kolhozlarda birleşmişti), endüstri ise henüz güç topluyor. Sosyalizm uğrunda savaşımın ön cephesi bugün orada, endüstri alanında bulunuyor. Endüstri ve elektrik enerjisi olmadan, makina-traktör istasyonlarından oluşan geniş bir ağ kurmadan, tarımı da kalkındıramazsın. Ülkenin metala gereksinimi var. Dökme demirin üçte ikisini güneyin fabrikaları veriyor. "F.E.Djerjinski" adı verilen Dneprovsk fabrikası bunlardan en büyüğü. Demek ki, benim yerim oradadır.

Doğduğum yöreye dönüşüm işte böyle oldu. Elbette, işçi tulumuyla yeniden vardiya çıkma, üstelik akşamları enstitüde okumak zordu, ama gücüm yetiyor, azmim eksik olmuyordu.

1931'de fabrikada partiye üye alındım. Şimdiymiş gibi anımsıyorum. 24 Ekim günüydü. Cebimdeki adaylık kartının yerini 1713187 nolu parti bileti aldı. Ve ben, bunun bana kolaylıklar değil, yeni karmaşık görevler yükleyeceğinin bilincindeydim. Ama yine de, biz komünistlerden her birimizin başka bir yolu seçmek isteyip istemediği sorusuna, kesinlikle "hayır" diyeceğine inanıyorum. Çünkü bizim yolumuz, halka ve partiye özveriyle hizmet yoludur.

Zamanım daha da yetmez olmuştu. Atölyeler, fabrikamızın baş mühendisi, müstakbel akademisyen İ.P.Bardin'in yönetiminde yenibaştan onarılıyor, yeni donatım devreye alınıyor, makinalaşma gerçekleştiriliyordu. Tek sözle, işimiz başımızdan aşındı. Enstitüde yaşam ilginçti. Bilgiye susamışlığımız büyüktü. Üstelik ben fakültenin grup parti sorumlusu, ardından sendika komitesi başkanı ve sonra da tüm enstitünün parti komitesi sekreteri seçilmiştim. Bu bana yoldaşların büyük güvenini gösteriyordu. Elbette, bu güven benim için bir sevinç kaynağıydı. Ben insanlar arasında olmayı, kendini tamamiyle işine vermeyi sevenlerden dim.

30'lu yıllarda, ideolojik bakımdan çelikleşmiş kadrolar ve en başta bilimsel-teknik alanda uzman aydınlar eğitip yetiştirme görevi, özellikle önem kazanmıştı. Ve bu nedenle ben, 1933'te bana teklif edilen işi, büyük sorumluluğu olan bir iş olarak kabul ettim: Üçüncü sınıf öğrencisiyken, işçi fakültesinin yöneticisi atandım, ardından da Dneprojerjinsk Metalürji Meslek Okulu'na müdür oldum. Azimle, candan çalışıyordum. Yoldaşlar için daha fazla şeyler yapmak istiyordum. O yıllarda çıkarılan

emirlerin toplandığı bir kitabı hâlâ koruyorum. Şimdi bizlere ilkel görünebilen emirleri gülümsüyerek gözden geçirmişimdir, ama o zamanlar bu bir politikaydı. Biz, her öğrencimiz için savaşım vermeyi görev biliyor, fabrikanın gençlerini okula gitmeleri için ikna ediyor, onlara sendika kredileriyle yardım etmeye, en azından yemekhanemizde karınlarını doyurmalarını sağlamaya çalışıyorduk. Bir defasında kasabaya ünlü metalürji bilgini, demir-dökme yönteminin teorisini yaratan akademisyen M.A.Pavlov gelmiş ve ben kendisini işçi fakültesi öğrencileri önünde konuşmaya razı etmişim. Ve yaşıtlarımın akademisyeni nasıl dinlediklerini görüp sevinmişim. Sonraları bu gençlerden üretim alanında yetenekli komutanlar yetişti ve bunlar eski tipten "uzmanlar" değil, komünizm ülkülerine sadık birer şevkli yenilikçi oldu.

Meslek okulundaki işler, parti görevleri ve toplumsal çalışmalarım, benim öğrenimden uzak durmama bir özür sayılamazdı. Dersler çerçevesinde projeler çiziyor, sınavlar veriyordum. Ve bunları yaparken kendim için bir öncelik beklemiyordum. Tersine, durum beni başkalarına örnek olmaya zorluyordu. Kendim üstünkörü çalışsaydım, başkalarından başarılı ve disiplinli olmalarını isteyebilir miydim? Bir belgeyi daha, Devlet Tazvif Komisyonu'nun 28 Ocak 1935 tarihli oturum tutanağının özetini örnek vereyim:

"Termik Enerji bölümü 5. sınıf öğrencisi L.İ.Brejnev'in F.E.Djerjinski adını taşıyan fabrikanın koşullarında yüksek fırın gazlarının elektrostatik yöntemle temizlenmesinin projesi" konulu diploma tezinin savunmasını dinledik.

Kürsünün yaptığı değerlendirme şöyledir: Teori-pekiyi, proje-pekiyi.

Gaz temizleme sorunlarının çözümüne, derinlemesine düşünülmüş yaklaşımı ve proje notlarındaki hesaplar, proje sahibinin mühendislik düzeyinin çok iyi olduğunu gösteriyor.

Brejnev yoldaş, tüm sorulara etraflı yanıtlar verdi.

K a r a r : Diploma çalışması çok iyi başarılmıştır. L.İ.Brejnev yoldaşa Termik Enerji Mühendisi ünvanı verilmelidir."

Kuvvet atölyesindeki vardiya şefliğim konusunda yalnız şunu söyleyeceğim: Gergin çalışmalarla, optimal üretim düzeni araştırma çabalarıyla, tartışmalarla, öncü vardiya çalışmalarıyla, karşı-planlarla, geceleri işletmeye çağırılmalarla, bazen de ivedi bir görevi kollektifçe yerine getirme çalışmalarıyla dolu bir yıld.

Aynı yıl, yaşamımda yeni bir değişme oldu: Kızıl Ordu'ya çağırıldım.

Bir sabah celp kağıdını alıp Komutanlığa gittim ve orada, kısa bir

zaman önceki öğrencilerimizden Arkadiy Kutsenko ile karşılaştım. Anlaştı ki, gördüğümüz eğitimi gözönüne alarak, o zamanlar Baykal Zırhlı Tank Akademisi adını taşıyan, Çita'daki tankçı okuluna gönderiyorlar ikimizi de. Fabrikayla, dostlarla, akrabalarla yeniden vedalaşıp uzak diyarlara gitmek gerekti.

- Asker olmak istiyor musun, diye soruyor Kutsenko.
- Kim bilir, belki bu da yaşamda yararlı olur, dedim...

Birliğimizin bulunduğu tren 40 gün 40 gece doğuya doğru yol aldı. Moskova üzerinden gidiyorduk ve ben Kremlin'i görmeyi, Kızıl Meydan ve Lenin moselesini ziyaret edip, saygı duruşunda bulunabileceğimi ümit ediyordum. Fakat bu isteğimi ancak dönüşte gerçekleştirebildim.

Birisi yaşamında bir dönemi geride bıraktığında nasıl üzülsün bende öyle üzüliyordum. Ama aynı zamanda sevinçliydim, çünkü önümüzde henüz alışılmamış bir yaşam uzanıyordu, ozanın dediği gibi hep uzaklara, uzaklara.

Karakterimin bir özelliği galiba, çalıştığım her yeri seviyorum, evim gibi düşünüyorum. Ukrayna köylerinin buğday tarhalarının ortasında salınan beyaz ve yeşil adacıkları, gösterişsiz fakat hareketli güzel Belorussia manzaralarını, Moldavya'nın bol çiçekli yemiş bahçelerini, Kazakistan'ın özellikle ilkbaharda renkli halı gibi lale ve gelinciklerle bezenen uçsuz bucaksız steplerini seviyorum... Bu kırk gün boyunca bütün ülkeyi gözlerimin önünden geçirdim ve onun büyüklüğüne şaşmaktan hiç bıkmıyordum.

Sonunda Çita'dan pek uzak olmayan ve Pescanka istasyonu yanına kurulmuş askeri kampa vardık. Daha Japonlar tarafından kurulan uzun alçak gri barakalar çıplak sarı toprağın üzerinde sıra sıra duruyordu. Kampın ortasında bir teftiş sahası vardı ve etrafı yalçın kayalarla çevriliydi. Uyuşuk bir devenin, içinde su bidonları bulunan iki tekerlekli bir arabayı çektiğini anımsıyorum. Su uzaklardan getiriliyordu ve banyo (ki, bu asker için çok önemlidir) gibi kullanılan yerde adam başına iki tas su düşüyordu.

Üniformalarımızla toplandık ve bölüklere ayrıldık. Ben bir tank taburu olan 1 No'lu bölüğe düştüm. Böylece askeri görevim başladı.

"Kalkın, kalkın ! Kurşun gibi dışarıya fırlayın !"

Sıcak, soğuk, yağmur, rüzgar demeden belimize kadar soyunmuş halde koşar adım beden hareketleri yapıyorduk. Sonra da kahvaltıya gitmek için sıraya giriyorduk. Daha sonra ordu tüzüğü üstüne dersler geliyordu. Bize karşı hep sert olan Başçavuş Falileyev'in emri altında

uzun saatler süren talimlere başlıyorduk.

"Burası enstitü değil. Burada kafanızı kullanacaksınız. Hazır ol!"

Yürüyüş sırasında şarkı söylüyorduk. Uygun adım yürürken o zamanlar en sevdiğimiz şarkı "Bizi yendiklerini, bizi yendiklerini sandılar" şarkısıydı. Bu şarkıyı söylerken en yüksek perdeden ısıklı çalarak adeta kükrüyorduk. Bu hayata çabuk alıştım.

Yakın bir zamanda Sibiryâ ve Uzakdoğu'ya yaptığım bir gezi sırasında Pescanka'yı da ziyaret ettim. Hâlâ bir askeri eğitim birliği var olmasına karşın şimdi tümüyle farklıydı. Bir de askeri kahramanlık müzesi bulunuyor. Müzede eski yıllarda tank miğferiyle çekilmiş kendi resmimi de gördüm. Askerler, Büyük Anayurt Savaşı'nın fotoğraf ve belgelerini, Malaya Zemlya'yı (Küçük toprak) savunan kişilere ait dökümanları özenle toplamıştı. Daha sonra genç askerler şimdi yaşadıkları yerleri görmem için davet ettiler. Bunlar bizim askerlik hizmetini yaptığımız eski barakalara hiç benzemiyordu. Modern binalar, bol ışık alan pencereler, güzel yatak takımları ile güzel yataklar, temiz döşemeler. Eski günlerde ise biz yatacak yer bulmakta bile güçlük çekerdik. Tanklarımız siperlerin içinde çadır beziyle örtülü dururdu.

Bizim için başta gelen askerlik hizmetiydi. Ordu da her zaman olduğu gibi, engelli koşu, voleybol, kışın ise şehir dışında kayak gezintileri gibi spor çalışmalarına büyük önem verilirdi. Hiç unutmam bir keresinde, demiryolu kavşağında bulunan kumandanlığa raporları teslim etmek için tek başıma 30-40 kilometre kayak ile gitmiştim.

Biz tankçıların uzun yürüyüşler yapmaya alışık olmamız gerektiği söylenirdi sık sık. Sırtımızda dürülu büyük kaputlarımız, ayaklarımızda iyice çekilmiş botlarımızla " Marş, ileri" emri ile yürüyüşe başlardık. Yürüyüş mesafesi uzun olurdu. İlk yürüyüşümüzde ayak sargılarını nasıl saracağımızı bilemediğimizden ayaklarımız hep su topladı. Bunlar oluyordu. Bir gün ilkbaharda yaptığımız bir yürüyüş sırasında, o civarlarda tepelerin üzerinde bulunan bir nehir yatağından taşmıştı. Bu olay geriye dönüşümüzde meydana geldi. Biz şarkı söyleyip yürüyorduk ve her şey yolunda gidiyor gibi görünüyordu. Birden su engeli ile karşılaştık. "Niye durdunuz" diye bağırarak kumandanımızın sesini duyduk. Hiçbirimiz bir şey söylemedi. Suyun içinden yürüyemeyeceğimizi kendisi görmüyormuydu ? Ayrıca keskin bir rüzgar da esiyordu. Bu bölgelerde ilkbaharın başlangıcı ılık olmazdı. Kumandanımızın kaputunu çıkarıp silahını sardığını ve başının üzerine kaldırdığını gördük. "Beni takip edin" diye bir emir geldi. Su buz gibiydi. Dişlerimiz tıkırdarak suyu geçtik. Bir emir daha

geldi. "Koşar adım, ileri !" Aldırış etmiyerek bu emri de yerine getirdik

İrade böyle çelikleşiyordu, karakter, Sovyet askerinin karakteri böyle oluşuyordu. Bundan sonra en ilginç bölüm geldi: Taktik çalışmalar, aletlerin kullanılması ve tank sürmesini öğrenmek. O zaman orta diye bilinen, şimdi ki ölçülere göre ise elbette güçsüz sayılan T-26 ve BT-4 tanklarını kullanmayı öğrendik. Fakat o zaman bunlar bizim gözümüze pek heybetli silahlar olarak göründü. Hareketli hedeflere, hem durarak hem de hareket halinde ateş ediyorduk. Ve tabur komutanımız Koptsov bu atışlarımızı bizzat kendisi övdüğü zaman çok gururlandık.

Bu çok titiz ama sıcak yürekli kumandanı hâlâ büyük bir sevgiyle anımsarım. Onunla arkadaş olduğumuzu söyleyemem. O bana emir veren bir subaydı, ben de onun karşısında askeri okul öğrencisiydim. Fakat bana karşı çok iyi idi, ve ben de ona saygı duyardım. Geceleri çoğu kez askerlik hizmeti ve savaş olasılığı üzerine konuşurduk. Sonra Vasilij Aleksieviç Koptsov Jlalhin-Gol'de savaşa katıldı. Sovyetler Birliği Kahramanı unvanını kazandı. Anayurt savaşına general olarak katıldı ve cephede savaşırken kahramanca öldü. O, tanıdığım ilk meslekten subaydı. İnsanların dediği gibi, tırnağının ucuna kadar askerdik. Birkaç kelimeyle, güçlü iradeli, alçak gönüllü, neşeli ve uyanık bir insandı. Benim için hem öğretmen, hem de gerçek bir asker örneği idi. Anayurtumuzu savunmaya her an koşabilecek olan bu asker yaşamını Sovyet askerlerinin eğitimine adanmıştı.

Şu olayı anımsıyorum. Çitinka nehri birliğimizin yerleştiği yerden pek uzakta değildi. Bu nehir kıyısı boyunca gezmeyi severdik. Su o kadar berraktı ki, her yerinden dibini görebilirdik. Bir gün Koptsov şöyle dedi: "Hepiniz mühendissiniz. Şimdi şu problemi çözmeye çalışın. Düz arazi de tank sürüyorsunuz. Bir engelle karşılaşıyorsunuz ve tanklarınızı tepelerin üzerine belli açılarda yerleştiriyorsunuz. Böyle bir durumda, hiç biriniz nehrin dibinden tanklarınızı nasıl süreceğinizi düşünüünüz mü ?"

Ve sonuç ne oldu ? Bu problemi aldık elimize, hesaplar yapmaya başladık. Sonunda bu işi nasıl yapacağımızı anladık ve problemi çözdük. Bu neydi ? Bu bizim cesaretimizi, yiğitliğimizi denemek için yapılan bir eğitim miydi ? Hayır. Biz kumandanımızın bu davranışını, yalnızca eğitim için değil fakat daha çok savaşın girdabı içinde ateş menziline girme veya açık arazide hedef olma gibi karmaşık ve oldukça tehlikeli durumlarla karşılaşabileceğimiz zamanlara bizleri hazırlamak için başvurduğu bir yol olarak değerlendirdik. İşte böylesi durumlar için Koptsov bizi hazırlıyordu. Bundan dolayı birçoğumuz ona minnettar kaldık. Anayurt savaşında bizim birliğimizden tankçılar iyi birer asker olarak yetiştiril-

diklerini kanıtladılar. Suvorov'un sözlerini anımsamamak olanaklı mı ? "Zorlu ve güçlü eğitim, kolay savaşmayı getirir" Bununla birlikte, savaşın asla kolay olmadığı gerçeğini de belirtmeliyim.

Pescanka'ta takım komutanı atanan ilk askerlerden biriydim. Sonra ikinci bölük komutanı oldum. Bu benim için bir şerefti ve ben bunu komutanlığın bana güveninin bir belirtisi olarak kabul ettim.

Daha sonra birliğin politik komiseri oldum. Bütün günlerim dolu bir çalışmayla geçmeye başladı. Askeri hizmet, birliğin gazetesini çıkarmak, politik sorunlar üzerine konuşmak, eğitim çalışmaları ve bütün bunların yanında askerlerle sohbet etmeye zaman ayırmak. İnsan her zaman insandır. Gereksinimleri, dertleri, sevinçleri vardır. Fakat ne kadar meşgul olursam olayım, daima eve bir mektup gönderecek kadar zaman buluyordum. Bir gün eve resim bile gönderdim. Ben basamaklarda dururken Koptsov yukarı çıkıyordu. O anda birisi kamerasının düğmesine basmış ve resmimizi çekmiş. İyi bir resim çıktı. Bunu eve göndermeye karar verdim. Nede olsa anne ve babama sadece bir mektup değil, oğullarının bir resmini göndermenin de iyi olacağını düşündüm.

Yıllar geçti. Çalışmak ve öğrenmek zorunda kaldığım bütün bu gezilerin, görevlerin, yeni karşılaşmaların, yeni işlerin bana ne kadar yarar olduğunu özellikle şimdi daha iyi görüyorum.

Mühendislik mezuniyet tezimi savunurken, gelecekte Zaporoj Çelik işletmesinin yeniden kuruluşunda çalışacağımı, bölgenin hatta bütün ülkenin savunma sanayiini yöneteceğimi kuşkusuz ki hiç düşünmemiştim. Topraktan yararlanma işleri uzmanı olarak birçok yoldaşla birlikte çalışırken, milyonlarca hektarlık ham, işlenmemiş toprağı ölçüp biçme işleri ile uğraşacağımızı aklıma gelmemişti. Askerlik eğitimi yaparken bu eğitimde elde ettiğimiz bilgi ve deneyimlerin en çetin savaşlar içinde ne kadar yararlı olacağını tam anlamıyla kavrayamıyordum. Ne de, halk yığınları ile sürekli ilişkiler de eklenince, deneyim, yetenek, bilgi kanşımı haline gelen bütün bunların basit iki sözcükle açıklanan Parti Çalışması olduğunu bilmiyordum. Gelecekteki büyük çalışmaya bilinçli olarak hazırlanmış diğer binlerce insan gibi, bunu, ben de yıllar geçtikçe kavradım. Ve buna beni hazırlayan Komünist Partisi'ydi.

Ordudan döndükten hemen sonra, Dneprodzerzinsk Kent Sovyeti Yürütme Komitesi başkan yardımcılığına seçildim. O günlerde başkan eski bir parti üyesi, Baltık filosunda denizci olan, Oktobr devrimine katılmış, sonrada bizim "Dzerjinsk" fabrikasında işçi olmuş Afanasiy İlyiç Trofimov'du. Eğitimi fazla değildi ve benim mühendislik dalında uzmanlaşmama çok sevinmişti, hemen bana yürütme komitesinde

kuruculuk ve kent ekonomisi işlerini üstlenmemi önerdi.

Sovyetin çalışmalarına, bütün zorlukları, çok farklı düzeylerine karşın ve halkın gereksinimlerine yönelerek derinlemesine dalmam gerekiyordu. Bu iş yeni değildi. Bu işe daha Bisert bölgesinde çalışırken alışmışım, yine de birçok şeyi yeniden öğrenmek gerekiyordu. Bu deneyim 1960'da SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu başkanlığına seçildiğim zaman yardımcı oldu ve bugün de parti ve halkın SBKP MK Genel Sekreterliği görevinin yanısıra ve böylesine yüksek, onurlu fakat aynı zamanda son derece sorumlu, durmaksızın çalışma isteyen göreve beni yeniden seçtiği günümüzde de bu deneyim yardımcı olmaya devam ediyor.

Pratik deneyimlerimi anımsıyorum, daha baştan sayıtların yetkilerinin genişletilmesiyle ilgili yasaların hazırlanması ve kabul edilmesi için çalışmışım, yerel sovyetlerin rollerinin güçlendirilmesi, otoritelerinin artırılması, devlet aygıtının işlevlerinin yetkinleştirilmesi sorunlarının ele alınmasını önermişim.

Gözlerimin önünde modern bir kent olarak büyüyen Kamenskoe'deki çalışmalarımın tatlı anıları bende her zaman yaşayacaktır. O günler büyüleyici günlerdi. Kuzey Kutbuna ulaşan Papanin ve 3 kaşif arkadaşını alkışlıyorduk, Çkalovların uçuşlarını nefeslerimizi tutarak izliyorduk, Magnitagorsk'tan, Kuznetsk'ten sanayi kompleksleri ve diğer yeni yapı projeleri üzerine gelen haberlere seviniyorduk. O yıllarda Dneprovsk fabrikası büyümeye devam ediyordu. Ben oradayken 8 numaralı yüksek fırının yapımına, sinter fabrikasının ve üçüncü Marten soğuk haddane atelyesinin kurulmasına başlanmıştı. Dökümcü Yakov Çakovsk'nin Stahanov rekorunu kırması ülke çapında takdir toplamıştı. Ağır Endüstri Halk Komiseri Sergo Ordjonikidze ülkenin tüm çelik işçilerini onun deneyimini uygulamaya çağırıyordu.

Fabrikamızın, daha doğrusu fabrikalarımızın büyümesiyle kent de büyüyordu. Kentin sınırları Trituznoe ve Römankovo köylerini de içine alacak şekilde genişledi. Bu sorunlara yol açtı. Yeterli okul, poliklinik, çocuk yuvaları, konut yoktu. Su, sağlık, taşıma sistemlerinin hepsi yenilenmek istiyordu. Yürütme komitesindeyken bunların tümüyle ilgilendim. Kendi işletmelerinin yanına küçük çiftlikler kurmak isteyen direktörlerle tartışmayı öğrenmemiz, yerel çıkarların herşeyden üstün tutulmasının üstesinden gelmemiz, enejimizi ve parasal kaynaklarımızı birleştirmemiz gerekiyordu, ve ben küçük ama insanlar için son derece gerekli olan ilk başarılarımızı şimdi çok iyi anımsıyorum.

Ağır Endüstri Halk Komiserliği'nden bize ödenek ayrılmasını sağladım ve biz Bagley ile Lenin alanını bağlayan tramvay hattını döşedik. Kentin bir ucundan öteki ucuna kırmızı vagonların koştuğu gün tam bir bayram havası yaşandı. Bugün hâlâ "Pionerler Sarayı"nın bulunduğu güzel binayı (62 gün içinde) nasıl kurduğumuzu, komsomolcuların nasıl stad-yumu kurduklarını, kentimizde dört katlı, balkonlu, geniş pencereci "yüksek" konutların nasıl ortaya çıkmaya başladığını anımsıyorum. Ve o zamanki konut kuruculuğu, günümüzün ölçüleriyle kıyaslanamayacak kadar az olsa bile, yüzlerce aileye konut sağlıyordu. Kentimizde yeni yeni caddeler döşeniyor, park ve bahçeler yapılıyor. Mağazalardaki mal çeşidi çoğalıyor, insanların giyimi-kuşamı değişiyor, yaşam her geçen günle daha da iyileşiyor. İşte bütün bunlar Dneprodzerjinsk'te çalıştığım yıllarda bende silinmez anılar bıraktı.

Dneprodzerjinsk kent sovyetinde bir yıldan fazla çalıştım. daha sonra parti işiyle görevlendirildim. Önce Şube yönetmeni idim, Şubat 1939'da ise Ukrayna Komünist Partisi (Bolşevik) Dneprodzerjinsk Yöre Komitesinde propaganda işlerinden sorumlu sekreter seçildim. Yöre Komitesi'nin, yani tüm yöredeki parti örgütü karargahının çok yönlü ve karmaşık çalışmalarını "Yeniden Doğuş" adlı kitabımda ayrıntılı bir biçimde dile getirmişim.

Parti Yöre Komitesi Birinci Sekreteri o zamanlar Semyon Borisoviç Zadionçenko idi. O, deneyimli, bilgili, irade bakımından güçlü bir yöneticiydi ve ondan çok şeyler öğrenmek olanaklıydı. Aramızda yoldaşça, verimli ilişkiler oluştu. Artık ben, parti çalışmalarının en önemli alanlarından biri olan ideoloji alanındaki çalışmalardan sorumluydum. Sorumluluk ve yükümlülük alanları birden arttı, işlerin kapsamı genişledi. Ve sık sık kentleri, köyleri dolaşmam, yüzlerce insanla karşılaşmam, konuşmam gerekiyordu.

Ben, işte böyle bir okuldan geçtim ve bunu çok önemli bir olgu sayıyorum. Parti yöneticiliğimde, bilindiği gibi, üç ana doğrultu vardır: Politik, ideolojik, ve örgütsel doğrultu. Bunlardan hangisinin daha önemli olabileceği üzerine her hangi bir tartışma sözkonusu olamaz, çünkü bunlar parti için eşit ölçüde gereklidir. Parti çalışmalarının tüm yönlerini birleştirebilmek bir sanattır ve bu sanatı bütün bir yaşam boyunca öğrenmek gerekiyor.

İdeolojik çalışma, komünist partisinin her zaman birincil görevlerinden biri olmuştur ve bugün de öyle kalmaktadır. Bu çalışma çok yönlüdür. Toplumdaki süreçlerin bilimsel analizini, bu süreçlere bağlı olarak ortaya çıkan sorunların ardıcılıkla çözülmesini gerektirir.

Devlet ve toplum yaşamında ideolojik temeli bir an için olsun, ayrı bir alanda olsun unutmak, ideolojik yanlışlıklara göz yummak tehlikelidir. İlk bakışta bunlar, örneğin teknik alandaki yanlışlıklar gibi hemen göze çarpmıyor. Eğer bir makine takımının projesi yanlış yapılmışsa, o makine takımı beklenen güçte olmaz, veya hiç çalışmaz. Bunu hemen görmek, hatta uğranılacak zararı hesaplamak olanaklıdır. Ne ki, ideolojik hata, genellikle uzun bir süre için dikkatlerden uzak ve gizli kalır, güzel sözlerle kamufle edilir ve böyle olduğu için çok daha tehlikeli sonuçlar verebilir. İdeolojik hata zamanında düzeltilmezse, mutlaka kendini gösterir ve büyük zararlar verir. Günümüz dünyasında bu alanda bir boşluk yoktur: bizim vurdum duymazlık ettiğimiz yerde ideolojik düşmanlarımız mutlaka eyleme geçer. V.İ.Lenin'in şu öğütü önemlidir: "Sosyalist ideolojiyi **her küçümseme**, ondan **her uzaklaşma**, burjuva ideolojisinin artması demektir."

İşte bunu ben, sözkonusu olan o yıllarda bütün canlılığı ve keskinliğiyle hissetmiş bulunuyordum: Batı'da İkinci Dünya Savaşı başlamıştı, savaş ateşi sınırlarımıza yaklaşıyordu, iki sistem arasındaki ideolojik çatışma artık en aşırı biçimine, açık askersel çarpışma biçimine dönüşüyordu. İşte böylesi bir durumda kadroların ideolojik-politik eğitimi, partiye yığınlar arasındaki bağların daha da güçlendirilmesi yönündeki istemler daha da arttı. Aktif, atılgan bir propaganda çalışması yürütmek, düşman ideolojisiyle zamanında, vurucu yanıt vermek, Sovyet insanlarında daha yüksek bir politik bilinç yaratmak, onları sosyalist yurtseverlik ve proletarya enternasyonalizmi ruhunda, komünizm ideallerine sarılmaz bağlılık ruhunda eğitmek gerekiyordu.

Tüm bunlara ek olarak, her yönetici, her komünist çok basit sanılan, ama gerçekleşmesi için sürekli çaba gereken, yani önümüze koyduğumuz amaçları halk yığınlarına götürmekten, partimizin Merkez Komitesinin belirli dönemlerde somut olarak hangi sorunları çözmeye çalıştığını anlatmaktan zevk almalıdır. Başka bir deyişle değişik yığınlar önünde konuşması ve insanlarla karşılaşması gereklidir. Böylesi bir gereksinimle ben, o zamanlar ilk kez Dnepropetrovsk bölgesinde karşılaştım. Bununla ilgili olarak daha o yıllarda bende birikmeye başlayan bazı düşünceleri anlatmak istiyorum.

Partinin ateşli sözü, partinin en keskin silahıdır ve öyle de kalıyor ve buna çok ciddi bir biçimde yanaşılmalıdır.

Sovyet insanları partinin politikasını onaylıyor, onu destekliyor. Buna karşın, biz her zaman ideolojik çalışmaya büyük bir önem veriyorduk ve

veriyoruz. Bu çalışmada en güçlü silah, gerçektir. Ve biz, başarılarımız ve eksikliklerimiz üzerinde açık konuşmak gerektiği kanısındayız. Açık konuşmayı insanlar her zaman anlıyorlar. V.İ.Lenin, sosyalizmin gücünün yığınların bilinçliliğinde olduğunu belirtiyordu.

Kime yönelik olduğu belli olmayan, yığınların çıkarlarından, günün gereksinimlerinden kopuk olan propagandadan daha verimsiz bir şey yoktur. Eğer konuşmacı, yakıcı sorunların yanıtından kaçarsa, o insanlarda güvensizlik yaratır. Eğer konuşmacı, kürsüde eveleyip gevelerse, herkesce bilinen şeyleri tekrarlırsa, bunun bir paralık işe yaramadığı bir yana, insanların verilen konferansları, yapılan konuşmaları dinleme isteğini kırar. Bu işte formalizme kesinlikle yer yoktur, yaratıcı bir yaklaşım gereklidir. Belirtmek isterim ki, başarının sırrı, burjuva politikacılarının çok iyi becerdiği konuşmacının ustaca tutumunda, yığınların duygularına seslenmede ve ses kırılganlığının gücünde değildir. Bilindiği gibi, V.İ.Lenin gür sesle konuşan biri değildi, ama onu herkes dinliyordu. Tüm ülke, tüm insanlık. Dinliyordu, çünkü işitmek istiyordu. Dinliyordu, çünkü onun konuşmalarında yığınlar için ideler ve düşünceler vardı, bu idelerin savunulmasında o eş görülmemiş sonuçlara varıyordu, mantıklı konuşuyordu, derin bilimsel, cesaretli sonuçlar çıkarıyordu, ödevleri her zaman somut ve geniş boyutlarda ortaya koyuyordu.

Dnepropetrovsk'daki savaş öncesi yıllar, gergin çalışma yılları olarak anımsanabilir. Dışardan bakıldığında her şey sakindi Sinemalarda "Volga-Volga" ve "Aydın yol" komedileri oynuyordu, kasaba ve köylerde yaşam alışılmış biçimde sürüyordu, ovalarda tahıl olgunlaşıyordu. Ama biz, hepimiz, savaş tehlikesinin arttığını hissediyorduk. 1940 yılında Dnepropetrovsk İl Komitesi, işletmelerin bir bölümünün savaş tekniği üretmeye geçmesine ilişkin RKP (b) Merkez Komitesi'nden sorumlu bir odev aldı. Moskova'dan, il komitesinde savunma endüstrisinden sorumlu bir sekreter görevlendirilmesinin önerildiği şifre geldi. Büronun toplantısını Zadionçenko yönetti. O, Merkez Komitesi Politik Bürosunun bu işe özel bir önem ve değer vermesini gözönünde bulundurarak, bu görevle sadece teknik bakımdan hazırlıklı, metalürji uzmanı olan birini değil, aynı zamanda insanlarla çalışmasını bilen, becerikli bir örgütünün getirilmesi gerektiğini söyledi. O, aşağı yukarı böyle konuşmuştu ve benim adaylığımı önerdi. Öneri oybirliğiyle kabul edildi.

Somut savaş tehlikesini hesaba kattık mı, buna hazırlandık mı? Evet hesaba kattık, hazırlandık. Savaş tehlikesinin arttığında ve faşizmin baş düşmanımız olduğunda kuşku yoktu.

Ülkemiz metale büyük gereksinim duyuyordu. Haziran 1940'da, SSCB Halk Komiserliği ve Tüm Rusya Komünist Partisi (b) Merkez Komitesi "çelik dökümü ve çelik ürünleri üretimi planlarının yerine getirilmesini sağlayacak önlemlerle" ilgili bir kararname kabul ettiler. Makinaların en rasyonel biçimde kullanılması amacıyla tüm ülkede metal işçileri arasında sosyalist yarışlar başladı. Hemşerilerim bu yarışlarda kayda değer başarılar elde ettiler. Sivil halk için üretim yapan işletmeler bile şimdi ordu için çalışmaya başladılar: "Artyom" adını taşıyan fabrika savaş uçakları için parçalar, "Komintern" fabrikası havan topları, Dneprovsk'daki "Djerjinski" metalürji kombinası top mermisi üretimine geçtiler...

İl komitesindeyken bana sevindirici raporlar geliyordu. Ve artık yüzlerce fabrikanın sorumlusu olmama karşın gizlemiyordum, doğduğum kentteki fabrikadan gelen haberlere candan seviniyordum. 1941'de Dneprovsk'taki "F.E.Djerjinski" fabrikasına "Sovyetler Birliğinin en iyi metalürji fabrikası" ünvanı ve Demir Endüstrisi Halk Komiserliği ile Metalürji İşçileri Sendikaları Merkez Komitesinin Kızıl bayrağı verildi.

Yurt duygusu hepimizde daha çocukluk yıllarında, evimizde, sokağımızda, köyümüzde veya kentimizde oluşmaya başlıyor. Bununla birlikte, tehlike ve sınav günlerinde son derece yüce yurdumuza duyduğumuz saygı ve sevgi daha da canlanıyor.

Şansım vardı: Ülkemizin uçsuz-bucaksız enginliklerini gözlerimle gördüm, insanları yakından tanıdım ve dedelerimizin bize bıraktığı topraklarda yaşama bahtiyarlığına kavuşan ve çocuklarına daha zengin, sürekli gelişen, çiçek açan bir dünya bırakan insanların planlarını, umutlarını ve düşüncelerini biliyordum.

Biz bunu ilk beş yıllık dönemde büyük, gergin çalışmalarımızla kanıtladık.

Ama çok geçmeden halkımızın yaşamında sancılı, acı ve bununla birlikte yüksek inanç ve görülmemiş kahramanlıklarla dolu bir dönem başladı. Büyük Anayurt Savaşı başladı. Sosyalizmin büyük kazanımlarını, kurduğumuz ve elde ettiğimiz her şeyi korumak, çok kıymetli topraklarımızı savunmak için tek vücut olarak ayağa kalkma zamanı geldi. Ben de milyonlarca Sovyet er ve subayı ile birlikte ilk günden şanlı utkuya kadar ağır savaş yolunu geçtim.

Ama bu dönem, üzerinde durulacak başka bir dönemdir.

